Ի. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5397 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 28 / 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1908 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 20 ՇԱՊԱՆ 1321 Ի. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5397

درعلیه ده غلطه ده آره ولك غزته سی اداره خانه سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Քամանճօ փողոց թիւ 8

*Les Annonces sont reçues*
*à la Direction du Journal "ARÉVELK,,*
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

# ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

| | | |
|---|---|---|
| Պոլսոյ եւ գաւառներու համար | տարեկան | 140 ղրշ |
| » » » » | վեցամսեայ | 70 » |
| » » » » | եռամսեայ | 40 » |
| Օտար երկիրներու համար | տարեկան | 40 Ֆր. |
| » » » | վեցամսեայ | 20 » |

Դրամի փոխարէն փոստայի թուղթ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի թուղթը 100 ղրուշի հաշուով։
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի։

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն։

20 ՓԱՐԱ 20

## ՁՄՐԱՆ ԱՌԹԻՒ

Նպաստից Յանձնաժողովոյ վերջին նիստին որոշումները, որոնք հրատարակուեցան մանրամասնաբար, բաւական ուշագրաւ էին։ Այդ մարմինը նախ եւ առաջ պէտք կը տեսնէ չորս գործակից անդամներ առնելով՝ ամբողջացնել իր կազմակերպութիւնը, աշխատութեան բաժանման դրութեամբ սերտելու եւ կարգադրելու համար իրեն ներկայացող խնդիրները որոնք բազմատեսակ են. այսպէս, կան՝ նուիրահաւաքութիւնը, որ զուտ դրամական գործ մըն է, որբանոց-արհեստանոցներու կազմակերպութիւնը՝ որ մասնագիտութիւն կը պահանջէ, դասագիրքերու պատրաստութիւնը եւ հայթայթումը որ հրատարակչական ճիւղին կը պատկանի, եւայլն։ Նպաստից Յանձնաժողովը, որ լաւագոյն տարրերէ կը բաղկանայ արդէն, ձմրան մերձաւորութեան առթիւ նոր զարկ մը տալ կ'ուզէ իր գործունէութեան, եւ խղճամիտ կերպով հանել կը փափագի գաւառացի աղքատիկ աղոց նիւթական ու մտաւորական պէտքերուն։ Չի բաւեր զինքը շնորհաւորել իր այս բարի տրամադրութեանը ու փոյթեռանդութեանը համար, այլ հարկ է մանաւանդ դրական կերպով ցոյց տալ այս գնահատումը՝ նպաստելով անոր սնտուկին որ նեղն է ժամանակէ մը ի վեր, տարեկան կարգ մը նախասահմանուած նուիրատուութեանց դադրելուն պատճառաւ։ Իբրեւ նորագոյն օրինակ մը, կը յիշուին Մուշի եւ Վանի աղջկանց որբանոցները որոնց հոգատար մարմինները իրենց նպաստը ղրկած չըլլալով եւ այդ կրթական հաստատութեանց մատակարարութիւնը դժուարացած ըլլալով, որոշուած է դիմում ընել եւ խնդրել նպաստին շարունակութիւնը։ Ուրիշներ ալ յիշուեցան ասկէ առաջ։

Ինչպէս կը տեսնուի, այս պայմաններուն մէջ Նպաստից Յանձնաժողովին գործը նիւթական տեսակէտով բաւական դժուարացած է, բայց ինքը՝ իր Ս. Նախագահին միջոցաւ շարունակելով իր դիմումները բարերար անհատներուն կամ մարմիններուն մօտ, կանոնաւորապէս առաջ կը տանի իր աշխատութիւնը առանց վհատելու. ընդհակառակը աւելի լայն սահման մը գծելով իր առջեւ։ Դասագիրքերու պատրաստութիւնը եւ դպրոցական պիտոյքներու հայթայթումը— գեղագրութեան տետրակներն ալ միասին —զորս սահմանած է, բոլորովին անջատ ճիւղ մըն է որուն մեծ մղում կուտայ այս միջոցիս։ Այս հրատարակչական ձեռնարկութիւնը որ արդիւնաւոր կերպով գլուխ ելլելու ամէն վստահութիւն ներշնչելէ առջի օրէն, Նպաստից Յանձնաժողովին է՛ն յիշատակելի ու տեւական հանգամանք ունեցող գործերէն մէկը պիտի ըլլայ. ինչպէս որ գտնուեցան մինչեւ հիմայ, այսուհետեւ ալ պիտի գտնուին հարկաւ հեղինակներ որոնք երկասիրութիւններ նուիրեն, տպագրիչներ որոնք ձրիաբար՝ կամ շատ դիւրին պայմաններով ստանձնեն հրատարակութիւնը։ Այդ դասագիրքերը ափ յափոյ հրապարակ չեն նետուիր, այլ ձեռնհաս քննութեան մը բովէն կ'անցնին ու կը յանձնուին տպագրութեան. այնպէս որ, նպաստընկալ դպրոցները զանոնք ձրիաբար ստանալէ զատ, Պոլսոյ ու գաւառներու միւս վարժարաններն ալ պիտի կրնան օգտուիլ անոնցմէ, եւ փոխադարձաբար՝ այս գնումներով գումար մը պիտի գոյանայ։

Դալով արհեստանոցներու կազմակերպութեան նպատակայարմար ծրագրին, որուն վրայ այնչափ գրուեցաւ տեւեն մը, այդ ծրագիրը աստիճանաբար գործադրուելու վրայ է, քանի որ դրամը կը պակսի՝ մէկ անգամէն անոնց նպաստաւորել տալու համար Յանձնաժողովին տրամադրութեան տակ գտնուող դպրոցները։ Մինչեւ ցարդ բացուած քանի մը արհեստանոցներուն վրայ կ'աւելնայ Մուշինն ալ որուն համար Խարբերդի Առաջնորդը մանուսայագործ մը ճամբայ հաներ է որ պիտի երթայ այդ արհեստը սորվեցնել Մշեցի աղքատիկ աղոց՝ իբրեւ ապրուստի միջոցի մը ապահովութիւն անոնց չափահասութեան տարիքին։ Ուրիշ տեղեր ալ թեզգեներ ղրկուեցան, շերամաբուծութեան մղում տրուելու համար, եւ գործաշինութիւնը՝ որ արդէն նախամեծարութիւն ունի գաւառներուն մէջ՝ զարգացնելու ջանքեր կ'ըլլան։

Այս ընդհանուր ծանօթութիւններէն աւելորդ է հետեւցնել թէ ինչ հանրօգուտ ու բարերար գործ մըն է զոր ստանձնած է ու առաջ կը տանի Նպաստից Յանձնաժողովը, Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ ու աշխատակցութեամբ։ Իրողութիւնը ինքնին կը խօսի եւ վերահաս ձմրան պէտքերը կարօտը կը զգացնեն մեր համայնքին ամէն դասակարգերուն նպաստին, ներկայացող կարօտութիւններուն կարենալ հասնելու համար։

Տ. Ա.

## ԱՒՈՒՐ ՊԱՏՇԱՃԻ ԽՕՍՔԵՐ

### ՄԵՂՔ ԻՆՉ

Սա մեր կեանքը, որ ամէն բանէ աւելի մերն է, եւ որ տարօրինակութեամբ մը հետզհետէ կարճնալու վրայ է, վիճակագիրներուն ըսածին նայելով, չէ՞ք զարմանար, երբ ըսեմ որ մանէ աւելի ուրիշներուն համար կ'անցնի։

Հակառակ թուաբանութեան մէջ զօրաւոր չըլլալուս, ձեզի պզտիկ հաշիւ մը պիտի ներկայացնեմ։ Մեր կեանքին հարիւրէն 50ը ուրիշներուն գործերովը կը զբաղինք, հարիւրին 40ը՝ ուրիշներ իրենց գործերով զբաղելու կը ստիպեն, եւ մնացածը, որ հարիւրին տասն է, հազիւ մենք մեզմով կը զբաղինք։

Թէ ինչեր պիտի ըլլային անոր հակառակը պատահելու պարագային, այդ հոգը ձեզի ձգելով, ես հիմակ, այս վերի ըսածներուս ճշդութիւնը հաստատելու պիտի ջանամ, կարելի եղածին չափ քիչ գլուխ ցաւցնելով։

* * *

Պզտիկ աղայ ես, դպրոցական, ու օր մը վարժապետը, որ երբեմն երբեմն ճառախօսելու մարմաջէն կը բռնուի, ըրած մէկ յանցանքիդ պուչէն բռնելով, գայլի քարոզ մըն է կը կարդայ գլխուդ, չմոռնալով միանգամայն գովել մէկ ընկերդ. մտիկ կ'ընես, գլուխդ ծռած, ու խեղճ մարդն ալ խօսածին ըրած ազդեցութեանը վրայ կը հիանայ, եւ հազիւ խօսքը լմնցուցած.

—Ինչ ըրի քի, միւսիւ, կ'ըսես։

Ու կը մոլտաս քթիդ տակէն. «Ամա՛, անոր անցած օրուան ըրածը կը մոռնայ.» ապացուցանելով որ ընկերոջդ կը հետաքրքրուիս այնքան որ դասատուիդ չտեսածները կը գիտնաս. մինչդեռ ըրած յանցանքիդ գաղափարը իսկ չունիս...։

Եւ հազիւ ա՛լ պատանի մը եղած, վերին շրթունքդ սեւնալու սկսած, որ քեզի ածխանոցը մտած կատուի մը երեւոյթը կուտայ, կը հետաքրքրուիս դրացինիդ աղջիկովն ու քենիովը, մինչդեռ փարսախներով հեռու ես քրոջդ կամ մօրաքրոջդ վրայ մտածելէ...։

Ու օր մըն ալ, ամէն բան «հաղիմ պիղիմ» ըրած՝ երբ դպրոցը կը ձգես, ու աշկերտ կ'երթաս խանութ մը, կամ... գրագիր վաճառատան մը, դեռ քու չարթականիդ կամ ամսականիդ անունը մը չդրուած, դոց կը գիտնաս քովի վաճառատան պաշտօնեաներուն թոշակները.

—Ճանըմ, ինծի պիտի հասկցնես, ես գիտեմ նէ, կը պնդես պատասխանելով, խօսք անցած ատենը։

Ու քուկին ամսականդ դեռ պիտի գայ...։

Եւ երբ օր մըն ալ, խէյլիդ հանելով, —ինք իր գլխուդ խանութի մը տէր ըլլալ— այն ատեն ալ, դիմացի խանութը քու ուշադրութեանդ մեծ մասը իրեն կը քաշէ. կը գիտնաս ամսական վարձքը, օրական առեւտուրին գումարը, խանութպանին պարտքը, պոնեներուն թուականը, ու տակաւին խել մը բաներ, որոնք պատճառ կ'ըլլան որ քու օրական առեւտուրիդ հաշւին անգամ չունենաս, ու մոռնաս թէ չորս ամսական կը պարտիս...։

Մինչեւ հոս, ինչպէս կը տեսնէք, պատասխանատուն միայն մենք ենք, ու որպէս զի ինքզինքնիդ կարենաք արդարացնել, նաեւ ես, պիտի ըսեմ որ աշխարհ հիւանդութիւն մըն է, որուն դարմանումին ծառայելիք շիճուկի մը պատրաստութիւնովը կը զբաղին Բասթէօռեան հաստատութեան մէջ։

Բայց երբեմն ալ, դուն, առանց քու կամքիդ, կը զբաղիս ուրիշին գործերովը։

* * *

Տարիքդ առած ես ալ, այնքան, որքան պէտք է որ nouvarsայութիւններդ մոռցուին, ամուսնացած ու զաւկըներու տէր ես, կը սիրես կինդ ու զաւկըներդ, շատ բնական բան, ու կը սիրուիս ալ անոնցմէ։

Վրադ խօսուած ատենը.

—Չէ՛, բեամիլ մարդ է, ըսելիք չկայ կ'ըսեն։

Օրին մէկը, ճանչւորներէդ մէկը քովդ կուգայ, աղէկէն անդէկէն կը խօսիք, բայց դիմացինդ, կարծես բան մը պիտի ըսէ ու չի կրնար, վերջապէս, կը բանայ բերանը, ու,

—Բուզուլմ Հաճի աղա, դուն հօրս տեղը մարդ ես, տեսած անցուցած ես, քեզի բան մը պիտի հարցնեմ. ինծի խորհուրդ մը տուր։

Ու ջրհեղեղէն սկսելով կը սկսի քեզի պատմել խնդիրը, որուն մասին ձեզմէ խորհուրդ մը կ'ուզէր։ Դուն ալ ապուշ մարդ, ազդուած անոր ըսած քանի մը գովասանական բառերէն, համակ ականջ կտրած մտիկ կ'ընես, մոռնալով ուրիշ ամէն բան. եւ խնդրոյն exposéն լմնցնելէն ետքը, սանկ լուրջ դէմք մը առնելով եւ ունեցած ու չունեցած բոլոր խելքը ժողվելով, խորհուրդ մը կուտաս։ Դիմացինդ, որ կարծես թէ շրթունքներէդ կախուեր էր, այնքան ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէր տուած խորհուրդդ, հազար շնորհակալութիւն ընելով կը մեկնի, ու վստահ եղիր որ ճիշդ քու ըսածիդ, տուած խորհուրդիդ... հակառակը պիտի ընէ։ Աս ասանկ է։

Ժամբան դացած ատենդ, կը հանդիպիս ճանչւորներէդ մէկուն, որուն մէկուն հետ խնդիր մը ունենալը լսած ես. գոնէ խօսք մը չէ՞ս ըներ այս մասին։

Բարեկամդ, որ կարծես նշան մը կը սպասէր, կը բանայ բերանը, մանրամասն կերպով կը պատմէ ունեցած վէճը, սկզբնապատճառը կը պարզէ, եւ վարդապետական շեշտով մը, իբր վերջաբան.

—Ատանկներուն դաս մը տալու է, չէ նէ մարդուն չալակը կ'ելլեն, դաս մը տալու է, հասկցնելու է։

Ու քեզմէ հաստատական պատասխան մը առնելու հրաւիրող շեշտով մը կ'աւելցնէ.

—Ինչ ըսիր...

—Էհ, ինծի հարցնես, լաւագոյնը կարեւորութիւն չտալով, խնդիրը վերջացած նկատելն է, կ'ըսես։

Իսկ բարեկամդ, կրակ կտրած, կարծես բարկութիւնը քեզմէ առնել ուզէր, ձեռքով ոտքով կը սկսի խօսիլ։

—Ինչ... կարեւորութիւն չտա՞լ, ինծի, անպիտա՛ն... ըսէ. հէ՛, ո՞վ կ'ըլլայ կոր, կեանքիս մէջ մէկը ատանկ բան ըսած չէ, անպիտա՛ն... հասկցնելու է անոր. ու կռուփը վերցնելով, կը կրկնէ, հասկցնելո՛ւ է...

Ալ մինչեւ կօկորդդ կուգայ, ու ներսիդիէդ մէկը կարծես կը դրդէ քեզի պոռալու.

—Աղբա՛ր, ինչ կ'ուզես ան ըրէ, ա՛լ հերիք գլուխս ցաւցնես, անոր ալ խերն անիծեմ, քուկդ ալ...։

Մէկ ուրիշը, որուն գլխուն մէջ տարբեր տեսակ հովեր կը փչեն, charlatanի մը ձեւերով.

—Պատասխան ատեանի մը առջեւ պիտի կանչեմ, պիտի ստիպեմ որ ըսած խօսքը ետ առնէ, ներում խնդրելով, ո՞վ գիտցաւ զիս. «Մարդ Աստուծոյ»... ըսէ, սըւտ'ր նայեցէք։

Փսսուտան տեսնելով «կրա՛կ կայ» պոռացողներուն չեն նմանիր այս մարդիկը, որ «Մարդ Աստուծոյ», «անպիտան» ու ասոր նման խօսքերէ բռնկելով, ճամբայ կ'ելլեն, գլուխդ կը ցաւցնեն, ժամանակդ կը գողնան, ու կը ստիպեն քեզի որ միջքէդ ըսես...

—Աղբա՛ր, ինծի ինչ, ինչ կ'ուզես ան ըրէ. ալ հերիք գլուխս ուռեցնես։

* * *

Ասոնցմէ տարբեր է ան, որ իր վէճը քեզի պատմելէ յետոյ, սպառնալից շեշտով մը կ'աւելցնէ.

—Արդէն քանի մը անգամ լրագիրները անցած է, անգամ մըն ալ թող ինծմէ անցնի, հասկնայ թէ ես ո՞վ եմ. ինծի * * * կ'ըսեն, հայրս կը մոռնամ, «ինստրս» չեմ մոռնար. քանի մը օրէն կը տեսնես լրագիրին մէջ...

Որպէս թէ չէր բաւեր սեղմ շրջանակներու մէջ տրուած այս գլխացաւութիւնները, հանրային գործ մը կը տրուի յաճախ առանց, երբ վիճողներէն կամ կռուողներէն մէկը սանկ աչքի զարնող դասակարգի մը կը վերաբերի։

Ու այն ատեն է որ կը ծնին բոլոր «Իրազեկ»ները, «Ականատես»ները, «Ճշմարտախօս»ները, «Թաղեցի»ները, «Անկողմնակալ»ները, որոնք «Նամականի»ի բաժինին տակ հանգիստ մը կը քնանան, անգիտակ՝ իրենց տուած գլխու ցաւին։

Ու անոնց հաճն է որ մենք կը ճաթինք բարկութիւնէս, լրագիրը գետինը կը զարնենք, խմբագիրները չճանչնալուս պատճառ կը բռնենք, չէ՛, հերիք է որ իրենց գոհացումը ստացած ըլլան, քանի որ կրնանք նկատած ըլլալ թէ այդ գրողները, միշտ վիճողներէն են. ու միշտ «ամէն մարդ իրեն տէրտը կուլայ»։ Ու մի զարմանաք, երբ այդ «Իրազեկ»ներուն ու «Ճշմարտախօս»ներուն եւ բոլոր միւսներուն գրածը ճիշդ ըլլալու ամէն հաւանականութիւն ունենալով հանդերձ, բոլորովին սխալ ըլլայ, ու անոր դէմ գրուած պատասխան մը կարդաք։

Արդիւնքը սա կ'ըլլայ որ, քիչ մը ատեն զբաղելէդ ետքը այդ խնդրով, օրին մէկը ա՛լ «վող» կ'անցնիս, ու հոգիդ բերանդ գալով, կ'ըսես.

— Պէ՛ ճանըմ, մենէ ինչ կ'ուզէք. ինչո՞ւ գլուխնիս կ'արդուկէք։ մեզի՞ ինչ այդ բոլոր բաները...։

......

Եւ երբ օր մը, անկողինիդ մէջն ես ու չես գիտեր ե՛րբ ճամբայ ելլելդ, համբեր տալու համար այս երկրորդ կեանքիդ, ակար ձայնով մը, կ'ըսես.

— Կնի՛կ, սա մեր «բահմէթլի» Սարգիս աղան ալ ինծի պէս եղաւ գիտես քի...

Անխե՛լք մարդ, քեզի՞ ինչ Սարգիս աղան, դուն քեզ նայէ. դեղիդ ժամը անցեր է...։

Բերա ՔԱՄԷԼԻԱ

## ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ
### ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Պատմական փառաւոր անցեալ մը ունեցող երկիր մըն է Յունաստան։ Նախնի դարերուն մէջ լոյսոյ, կրօնքի, գիտութեան, ճարտարարուեստի, արձանագործութեան, հռետորութեան եւ բանաստեղծութեան հանճարներու ծնունդ տուած, հրաշակերտներու օրրան մը դարձած ու քաղաքակրթութեան հիմը դրած է։ Այսօր իր հին փառքերու ստուերները դեռ իր ծոցին մէջ կը պահէ ու ա՛ս է իր միակ պարծանքը. եթէ ուրիշներ իրենց ներկայով կը պանծան՝ Յունաստան ալ իր անցեալով։ Այս չքնաղ երկրին զաւակները վաճառականութեան եւ գեղարուեստի համար բնական ձիրք ու կոչում ունին, ինչպէս որ մենք ալ առեւտուրի ու արհեստի։

Երկրին բնական դիրքը ծովային վաճառականութեան զարգանալուն էապէս նպաստաւոր է. թէեւ երկիրը բաւական ընդարձակ դաշտեր ունի, ինչպէս եւ բազմաթիւ գետեր, սակայն հաղորդակցութեանց միջոցներու անկատարելութեան եւ գետերուն աննաւարկելիութեանը պատճառաւ՝ երթեւեկութիւնը ծովէ միջոցաւ կը կատարուի։

Օդը բարեխառն, առողջարար, հողը բերրի եւ ծովեզերքի օդը տաք է։

Աթէնքի նաւահանգիստն է Պիրէան, 8 քիլոմէթր հեռու, որ երկաթուղիով կապուած է մայրաքաղաքին հետ։ Կորընթոս քաղաքը խաղողի, ձէթի, եւ տորոնի վաճառականութեամբ անուանի է։

Շիրա կղզին ալ կեդրոն նաւահանգիստ մըն է։ Պարարտ դաշտերուն մէջ ամէն տեսակ արմտիք կը մշակուին, ծովեզերքները եւ կղզիներուն մէջ՝ ձիթենի, նարինջենի, թզենի եւ թթենի բազմաթիւ ծառեր պարունակող մրգաստաններ կան։

Աթէնքի շրջականները եւ կղզիներէն շատերուն մէջ ընտիր մարմարեաններ կան. աղահանքն ալ կարեւոր է։

Տեղական արհեստներու արտադրութիւնները տեղւոյն պէտքը լրացնելու անբաւական են։ Բայց նաւաշինութիւնը բաւական յառաջդիմութիւն ըրած է։

Գլխաւոր արտադրութիւններն են խաղող, ձէթ եւ ձիթապտուղ, թուզ, ծխախոտ, մեղր, կաշի, սպունգ, մետաքս եւ աղած ձուկ ու գօնեաք։

Ներածութիւնն է՝ արմտիք, հանդերձեղէն, կարասիք, շաքար, սուրճ, երկաթ եւ բրինձ։

Ընդհանուր առեւտրական շարժումն է 200 միլիոն ֆրանք։ Երկաթուղին 1000 քիլոմէթրի մօտ է։ Երկրին տարածութիւնը 65,000 քիլոմէթր, որ բաժնուած է 26 նոմոսներու (գաւառ)։ Բնակչութիւնը Չաւկէս միլիոնէն քիչ մը աւելի եւ յունադաւան է։

Հանրային պարտքը՝ 875 միլիոն Ֆր. է. ներածութիւնը՝ 128 միլիոն, արտածութիւնը՝ 95 միլիոն ֆրանք։

Ա. ԽՍԱՅԵԱՆ

## ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

### Ե.

### ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ

Սիրեցեալդ իմ Հեղինէ,

Նախորդ նամակիս նման այս անգամուան նամակս ալ միջադէպով մը կ'ուզեմ սկսիլ, որովհետեւ նիւթիս ուրուագիծը պիտի կրնայ ներկայացնել անիկա։

Օրիորդը, որուն վրայ պիտի խօսիմ, անունը տալու պէտք մը չկայ կարծեմ, համեստ ու առաքինի աղջիկ մըն էր, եւ ես մօտէն կը ճանչնայի զինքը։ Հազիւ տասնըութը տարեկան կար։ Ազգ. վարժարանի դասընթացքներուն հետեւած էր բաւական եւ քիչ շատ կրնար գրել կարդալ, սակայն պէտք է խոստովանիլ թէ զուրկ էր լուրջ ու նպատակայարմար կրթութենէ մը։ Բարեձոյն եւ համեստ էր բացարձակապէս։ Կեանքը ըմբռնած էր այնպէս՝ ինչպէս պիտի ըմբռնէին բնազդական հակումի մը հետեւող իրեն հասակակից սեռակիցները։ Շատ կը համակրէի իրեն, եւ տեսնելով իր սուր միտքն ու վառվռուն ճաշակը՝ չիտակը կը ցաւէի իր վրայ։ Վայրի շուշանին նման բնական առաւելութիւններով ճոխ, սակայն զուրկ մնացած էր ճարտար ձեռքի մը խնամոտ գուրգուրանքէն։ Կրնամ ըսել թէ հայ ապագայ տան տիկինն էր նէ, որ, թէպէտ զուրկ կրթական չինիչ հասկացողութենէ, բայց ամուր գրկած աւանդական սովորոյթներն ու պարտականութիւնները, եթէ ոչ կրթիչ գէթ խնամոտ ու բարեփորով մայր մը ըլլալու սահմանուած էր անտարակոյս՝ եթէ իր ֆիզիքական կրթութեան քիչ մը հոգ տարուած ըլլար։ Վերջին ատենները հեռաւորութեան մէջ իմացած էի իր ամուսնութիւնը միայն։ Վերադարձիս՝ երբ զինքը կը փնտռէի, ափսո՛ս, տրտմութեամբ իմացուցին ինծի խեղճին մահը։ Ապա ըսին ինծի թէ թոքախտութեան զոհ մը եղած էր թշուառ աղջիկը, որով հետաքրքրութիւնս գրգռեցին բոլորովին։ Այն ատեն տեղեկացայ թէ տգէտ երիտասարդի մը հետ ամուսնացուցեր են զանի՝ հակառակ իր ֆիզիքական տկարութեան, հետեւաբար ամուսնական կեանքին մէջ իր թերի կողմը աւելի զգալի եւ աղետալի դարձեր է։ Իր ամուսնոյն ծնողքն ալ, տգիտութեան կատարեալ տիպարներ, կարծես աւելի պատճառ դարձեր են այդ թշուառութեան։ Եւ թշուառ աղջիկը օրէ օր իր առողջութիւնն ու բնական շնորհներն ալ կորսնցնելով մարեր է վերջապէս նուաղկոտ կանթեղի մը լոյսին պէս, իրեն հետ տանելով նաեւ իր անդրանիկ երախային ցուրտ դիակը։

Երբ այս ամէնը կը պատմէին ինծի, միտքս կուգային նմանօրինակ ուրիշ դէպքեր եւ սրտի կսկիծով մը կը մտածէի թէ այդ ամէնուն պատճառ ֆիզիքական կրթութեան պակասութիւնը եղած է։ Ուստի նոյն մտածումն է որ թելադրեց ինծի այսօր վերտառելը դնել այս օրուան նամակիս իբր խորագիր։

* *

Յայտնի է թէ որքա՛ն կարեւոր տեղ մը պէտք է բռնէ ֆիզիքական կրթութիւնը մարդկային ճշմարիտ քաղաքակրթութեան մէջ։ Մարդ էակը ունի արդարեւ իմացական բարձր կարողութիւն մը, միտք մը, սակայն հիւլէներէ բաղկացած զանգուած մը, մարմին մըն է վերջապէս։ Եթէ իր իմացական ոյժը մարզանքի, կրթութեան պէտք ունի, նոյնքան եւ աւելի մարմինն ալ իր մեքենական դրութեան բարւոք պահպանումին համար պէտք ունի մարզանքի, պէտք ունի կրթութեան։ Եւ եթէ իմացական կարողութիւնը պահպանելու եւ զարգացնելու համար հարկ է հոգեկան, մտաւորական սնունդ, նոյնքան անհրաժեշտ է անշուշտ մարմնոյն՝ բնութեան օրէնքներուն ներդաշնակօրէն համաձայնելու համար։ Ճշմարիտ քաղաքակրթութիւնը այս ըմբռնումին իրականացման գլխաւորագոյն տարրը պէտք է ըլլայ անտարակոյս։ Իրողութիւնը այնպէս չէ սակայն։ Կարծես քաղաքակրթութիւն ըսելով բարքերու ապականութիւն, ֆիզիքական ոյժերու կազմալուծում կը հասկցուի, որովհետեւ ո՛ւր որ մտած է ան, կործանեալ քաղաքակրթութեան եռանդը, կարծես բարքերու վատթարացումին գլխաւոր պատճառ մը եղած է միեւնոյն ժամանակ։

Ճշմարիտ քաղաքակրթութեան մեծագոյն բարիքներէն մէկն ըլլալու էր անշուշտ ֆիզիքական կրթութեան ընդհանրացումը, ինչ որ կը պակսի մեր մէջ դժբաղդաբար։ Կրթութիւն ըսելով մի միայն բարոյական կամ մտաւորական զարգացում մը հասկնալու չէ հարկաւ, այլ ֆիզիքական կրթութիւնն ալ միասին, առանց որուն՝ թերի պիտի մնայ քաղաքակրթութիւն ըսուած բանը։

Ինչպէս երիտասարդներու այնպէս եւ օրիորդներու համար կարեւոր է իրենց ֆիզիքականին կազմականը լաւ ուսումնասիրած ըլլալ։ Ինչպէս երիտասարդը հմուտ ըլլալով իր ֆիզիքականին, մեթոտաւոր ուղղութիւնով մը պիտի կատարէ իր աշխատութիւնները, նոյնպէս եւ օրիորդը քաջ ուսումնասիրած ըլլալով

---

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԹԵՐԹՕՆԸ (59)

ԺՈՐԺ ՕՆԷ

## ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ

# ՎԵՐՋԻՆ ՍԷՐ

Զ.

Մարքիզին այդ խօսքերուն վրայ, որոնք այնքան լաւ կը համապատասխանէին կոմսուհիին մտածման, թաքուն յոյսին, ու այնքան համերաշխ էին իր ծրագիրներուն, ուրախութեան շարժում մը ըրաւ։ Մարքիզին կողմէ ըմբռնուած էր, որուն՝ իբր փորձառու մարդ ունեցած խորամանկութեան վրայ վստահ էր կատարելապէս։ Մարքիզը փրկուած կը տեսնէր իր ապագան, ցոյց տալով յաղթանակը ապահովող վերջնական միջոցը։

—Այո՛, իրաւունք ունիք ըսաւ կոմսուհին աշխուժով. ատիկա կը կարգադրէ ամէն բան։ Օր. Անտրիման երիտասարդ, գեղանի ու հարուստ է. պատճառ չկայ որ ամուրի մնայ։ Անոր հաճելի թուող թեկնածուներ գտնելու գործը կը ստանձնեմ։ Ընելիք միակ առարկութիւնն է սուգը։ Բայց երբեք ամուսնան գործ է ատիկա։ Եթէ երբեք տեղ մը քաշուիլ կ'ուզէ, կրնամ իրեն ընծայել Բանը կամ Բոն, ընտրութեան հոգը իրեն ձգելով։ Մարդ չունի իր քով իմ տանս մէջ բնակութիւն հաստատելէ աւելի բնական բա՞ն կայ անոր համար։ Ամենակատարեալ մտերմութեան մէջ՝ աղջկանները պիտի ծանօթացնեմ անոր. ձեզի պէս լուրջ բարեկամներ չպիտի տարբերեն զինքը։ Այսպէս կը զբաղեցնենք զայն, ուսումնասիրելու առիթը ընծայելով ձեզի։ Հիանալի միջոց չէ՞ ատիկա։ Ահռելի տռամ՝ ուրկէ կը վախնայի, տակաւ հաճելի կատակերգութեան մը կը փոխուի. այդ բարեպատեհ արդիւնքը ձեզի կը պարտիմ։ Օ՜հ, սիրելի եւ պատուական բարեկամ, ո՜րքան շնորհակալ եմ ձեզի եւ միեւնոյն ատեն ո՜րքան գոհ։

Կոմսուհին բռնած էր մարքիզին ձեռքերը, տենդոտ աշխուժութեամբ մը խօսելով։ Ուրախութեան այդ պոռթկումէն յետոյ սկսաւ հեծկլտալ։ Դէմքը անդին չդարձուց, դէմքն ի վար հոսող արցունքները զսպելու համար։ Արցունքներուն մէջէն կը ժպտէր, կարծես ներում խնդրելով այն խանդաղատանքին համար՝ որուն չէր կրցած դիմադրել։

—Արտասուեցէք, սիրելի Մինաս, ըսաւ մարքիզը հայրական քաղցրութեամբ. ձեր սիրտը տակաւին լեցուած է դառնութիւններով, ու տակաւ պիտի սփոփէ ձեզ։

Ձեռքի սիրալիր սեղմումով մը պատասխանեց կոմսուհին՝ եւ լռեց քանի մը վայրկեան, ձգեց որ արտասուքները հոսին, զգալով թէ կը հանդարտէր սակաւ։ Երբ իր հանդարտութիւնը վերըստացաւ.

—Ունեցած տկարութեանս մի դատէք զիս, ըսաւ տիկին տը Փոնթընէյ ծանր շեշտով մը։ Ձեր բարութիւնը պատճառ եղաւ որ իմ նկարագրիս զսպանակները ձգտուին։ Բայց ես կամքի ու կորովի տէր կին մըն եմ։ Ապացուցած եմ եւ նորէն պիտի ապացուցանեմ։ Իմ ձեռնարկած պայքարիս կարեւորութիւնը կը զգամ, ինչպէս նաեւ անոր հետեւանքը։ Առաջին անգամ երբ ձեր կարծիքը հարցուցի, ինծի ըսիք թէ աւելի խոհեմ գործ մը ըրած կ'ըլլայի, աչքերս փակելով. բայց ատիկա անկարելի եղաւ ինծի համար։ Պարզեցի կացութիւնը։ Այս պահուս ո եւ է տարակոյս չկայ երկու կողմին համար ալ։ Անկարելի է ընկրկիլ։ Եթէ երբեք կարելի ալ ըլլար, չպիտի ուզէի այդ բանը ընել։ Գիտէք թէ ո՛ր աստիճան հաստատամիտ եմ։ Ձեր իմաստուն խորհուրդներուն պատասխանեցի. միջին ճամբայ չեմ կրնար բռնել։ Ամբողջ կամ ոչինչ։ Ես այն տարիքին մէջ չեմ գտնուիր ալ եւս, ուր կին մը կը վերսկսի իր կեանքը, ու կորսուած սիրոյ մը փոխարէն կը մխիթարուի նոր սիրով մը։ Արման, վերջին սէրը միայն կրնայ ներշնչել ինծի, ու այդ սէրը պիտի պաշտպանեմ իմ կեանքիս պէս։ Հետեւաբար իրաւունք ունիմ արցունք թափելու, որովհետեւ ինքզինքիս վրայ է որ կ'արտասուեմ։

—Սիրելի Մինաս, ա՛լ եւս չպիտի լաք, ըսաւ մարքիզը։ Պարկեշտ մարդու մը հետ գործ ունիք։ Կը բաւէ Արմանի ցոյց տալ թէ դէպ ճամբու կը հետեւի, ետ դարձնելու համար զայն։ Կամքը անձամբ պիտի նպաստէ իր փրկութեան, ու այդ տագնապէն, ա՛լ աւելի ապահովուած դուրս պիտի գայ ձեր երջանկութիւնը։

—Կը մաղթեմ որ այդպէս ըլլայ, պատասխանեց տիկին տը Փոնթընէյ ժպտելով. բայց շատ լաւատես կը գտնեմ ձեզ. կը տեսնէք թէ որքա՛ն դժուար է գոհացնել զիս։

Պ. տը Վիլնուազի ոտքի ելաւ եւ կնահաճօրէն համբուրելով կոմսուհիին ձեռքը, ըսաւ.

—Երբ ձեզ կը տեսնեմ ու կը լսեմ ձեր խօսքերը, ինչպէս կարելի է անյոյս ըլլալ։ Պիտի յաղթանակէք։ Ու կը յիշեցնեմ ձեզ թէ պատրաստ պիտի գտնէք զիս՝ ամէն կերպով օժանդակելու։

(Շարունակելի)

իր կազմական դրութիւնը եւ արուեստակութիւնը քաղաքակրթութեան հետ չշփոթելով երբեք, հեռու պիտի կենայ բացարձակապէս իր մարմնոյն կամ ֆիզիքականին վնասակար կէտերէն։ Չէ՞ որ օրիորդն է վերջապէս, որ լաւ հասկցած ըլլալով իր ֆիզիքական ներքին նրբին կազմութիւնը եւ քաջ ըմբռնած օրինակի համար սեղմիրանի նման վտանգաւոր սովորութեան մը վնասները ու միեւնոյն ժամանակ տեսնելով որ ճշմարիտ քաղաքակրթութեան ազնիւ տիպարներ սոսկումով կը քաշուին այդօրինակ բաներէ, ինքն ալ ետ կենայ անոնցմէ։

Արդարեւ կը փափաքէի արմատացած տեսնել մեր աղջիկներուն մտքին մէջ սա համոզումը թէ՝ պատասխանատու են իրենք իրենց ֆիզիքականին բարւոք պահպանումին համար թէ՛ իրենց անձին եւ թէ՛ իրենց ապագայ սերունդին, այսինքն մարդկութեան։ Եւ ո՜րքան նպաստաւոր պիտի ըլլար մեր տալիք կրթութիւնը աղջիկներուն՝ երբ այս պատասխանատուութեան բաժինը լաւ ներգործէր անոր խելքին վրայ։ Իրա՛ւ ֆիզիքականի աղէկ պահպանումով ապագայի քանի՜ վիշտերէ ու կսկիծներէ զերծ պիտի կրնան մնալ օրիորդները։ Տեսած եմ մայրեր, ինչպէս Արշիպեղագոսի ջուրերուն վրայ ճամբորդած միջոցիս՝ շոգենաւին մէջ իսկ, որոնք իրենց տգիտութիւնովը իրենց զաւակներուն ֆիզիքականը վատթարացնելու, ոչնչացնելու անուղղակի պատճառներ կ'ըլլան։

Քանի՜ բախտաւոր էք դուք, օրիո՛րդ, եւ ձեր նմանները որ կը վայելէք կրթեալ մօր մը եւ կամ ազգականի մը հսկողութիւնն ու կենսունակ հրահանգները. սակայն կը մտածէ՞ք թէ կը գտնուին նաեւ դժբախտ աղջիկներ ալ որոնք զրկուած են այդ թանկագին ու նուիրական գանձէն, մայր չունին, եւ կամ եթէ ունին, ան ալ իր տգիտութիւնովը ու թերի գաղափարականովը արգելք կ'ըլլայ իրենց գիտակցական զարգացումին։ Մեր փորձառական տեսութիւնն ալ կը վկայէ թէ ընդհանրապէս այդպիսիներն են որ իրենց ստացած թերի կրթութիւնովը եւ մանաւանդ իրենց ֆիզիքական կազմութեան վրայ ունեցած աղօտ գաղափարովը ինկած են ցաւալի կացութեան մը մէջ, իրենց վիշտերուն մասնակից ընելով շատ անգամ արական սեռն ու իրենց ապագայ սերունդը։ Այդպիսիներուն համար էր աւելի որ ասկէ առաջ մէկ նամակովս ինքնօգնութեան գաղափարը շօշափած էի եւ հիմակ ալ նոյնը պիտի կրկնեմ ի հարկէ։ Այդ ինքնազարգացման կամ կենցաղական նպատակի ինքնապատրաստութեան գաղափարը իրենց մտքերուն մէջ արմատանալով է որ, անտարակոյս, պիտի կրնան ճշմարիտ քաղաքակրթութեան բարիքները վայելել։

Այդ կարգի աղջիկներուն, ինչպէս եւ ամէն դասակարգի օրիորդներուն համար ուրեմն ամէնէն օգտակար բաներէն մէկը պիտի ըլլար իրենց ֆիզիքական կրթութեանը հետամուտ ըլլալ, առողջապահական ու բնախօսական ուսումներու կենսունակ ծանօթութիւններ ամբարել։

Գիտեմ, օրիո՛րդ, թէ շատ կը սիրէք կարդալ կենցաղական նպատակի առաջնորդող գործեր ու շատ սիրած էք հայ եւ օտար նպատակայարմար լուրջ երկասիրութիւններ, եւ կը փափաքէի որ ինչպէս ձեր նոյնպէս եւ ամէն կրթասէր հայ օրիորդի գրադարանները վէպերէ աւելի այդօրինակ լուրջ հեղինակութիւններով ճոխանային։ Ա՛յն ատենն է որ պիտի կրնան պատկերացնել իրենց վրայ ճշմարիտ քաղաքակրթութիւնը եւ անդրադարձնել զայն ապագայ սերունդին։

Ցաւալի է անշուշտ որ մեր իգական սեռը գրեթէ երկրորդական երրորդական կը սեպէ կրթութեան վերաբերեալ ամէն գաղափար կամ պարտականութիւն. մինչդեռ անոր, փուճ բաներու կը հետապնդէ կոյր եռանդով։ Տեսայ աղջիկ մը, որ հազիւ տասներկուտարեկան, եւ սեղմիրանով կաշկանդուած, չէր կրնար քիչ մը ծռիլ ու գետինն ինկած թաշկինակը վերցնել։ Այդ փոքրիկ տարիքին մէջ իսկ ֆիզիքական կազմալուծում մը արդէն վերահաս էր։

Ո՛չ, ազնիւ աղջիկներ, ո՛չ ազնիւ քոյրեր, ճշմարիտ կրթութիւնը ցուցադրական մոլութեան մէջ չի կայանար բնաւ։ Օրիորդին նպատակը իր գեղեցկութիւնը խամրեցնել, իր բնական ազնուութիւնը խաթարել չէ, այլ իր այդ բնական շնորհքը երկար ատեն պահել եւ օգտակար ընել ուրիշներուն. եւ ասիկա ալ ֆիզիքական կրթութեան ուշադրութիւն ընելով, հետեւելով կ'ըլլայ միայն։

Մարմնական առողջութիւնը պահպանելու ջանքն ու մտածումը ամենէն կարեւոր ու ամենէն գերագոյն տեղը բռնելու է, որովհետեւ «առողջութիւնը գանձ մըն է,» ինչպէս ըսուած է։ Ո՞ր օրիորդը չպիտի ուզէ առողջ ու երջանիկ ապրիլ, իր պարտականութիւնները անթերի կատարել՝ երբեք չվնասուելով կամ խոչնդոտներու չհանդիպելով միեւնոյն ժամանակ։ Եւ սակայն նոյն իսկ կրթութեան հետամուտ եղող մէկ քանի օրիորդներուն մէջ քանինե՜ր կան որ իրենց պատանեկան կամ երիտասարդական տարիքին մէջ զարգանալով ֆիզիքական կրթութեամբ կը պահեն իրենց առողջ թարմութիւնը, ֆիզիքական կորովը եւ կը պատրաստուին ապագայ կեանքի ծանր ասպարէզին։ Քանիներ կան որ քիչ շատ ուսումնասիրած ըլլալով իրենց կազմախօսական դրութիւնը, բացարձակապէս կը մերժեն այն ամէն բաները որոնք վնասակար են անոնց եւ իրենց նշանաբան կ'ընդունին անոր բարւոք պահպանումը։

Փափաքելի էր սակայն որ մեր իգական սեռը իր կեանքին, իր իսկութեանը կատարեալ գիտակից, մտաւորական կենսունակ կրթութեան հետ ֆիզիքական կրթութեան ալ հետամուտ, գնահատել գիտնար իր ֆիզիքական առողջութեան բարձր արժէքը եւ գիտնար թէ պէտք զոհել ի հարկին ամէն վնասակար սովորոյթ, սխալ դաստիարակութեան մը ներմուծած ամէն վտանգաւոր ձեւակերպութիւն եւ նոյն իսկ ընկերական այն սխալ դրութիւնն ալ որ կենցաղական նպատակի քայքայումի գլխաւոր մէկ միջոցը եղած է։

Պարտիզակ Գ. Տ. Մ.

# Արտաքին Լուրեր

### ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱ

Բանամայի անջատումը Քոլոմպիայէ.—Բանամայի ռմբակոծումը.—Մ. Նահանգները.—Վերջին լուրեր։

Նիւ-Եորք, 4 Նոյեմ.—Բանամա ինքզինքը անջատ հռչակեց Քոլոմպիայէն։

—Բանամայի անջատման լուրը կը հաստատուի եւ այդ մասին Նիւ-Եորք-Հերըլտի հաղորդած մանրամասնութիւնները կատարելապէս ստոյգ են։ Հաւանական է որ Քոլօն ալ այդ տեսակ ընթացք մը ունենայ։ Ամերիկեան Նաշվիլ թնդանօթանաւը, երէկ, զինուոր ցամաք հանեց Քոլօն, երկաթուղիներու եւ չէզոքներու երթեւեկութեան պաշտպանութիւնը ապահովելու համար։ Մ. Նահանգաց ծովային նախարարութիւնը նաեւ Քոլօն կը ղրկէ Աթլանթա յածանաւը եւ Տիֆսի մարզանաւ-մարտանաւը, նաեւ Պոսթըն յածանաւը ալ Բանամա։ Խաղաղականի նաւաբաժինն ալ հրահանգ ղրկուեցաւ պատրաստ ըլլալ մեկնելու համար։ Բանամայի այդ անջատման պատճառն է Բանամայի ջրանցքին դաշնագրութեան մերժումը Քոլոմպիոյ Խորհրդարանին կողմէ, եւ Բանամայի հասոյթներուն յատկացումը Քոլոմպիոյ միւս մասերուն։

—Պ. Ռուզվէլթ եւ Ուաշինկթընի դահլիճը շատ զայրացած Քոլոմպիոյ Խորհրդարանին ընթացքէն, սակայն Բանամայի արարքը զարմացում չպատճառեց, վասն զի այդ տեսակ բան մը կը սպասուէր։ Այդ լուրը լաւ ընդունելութիւն մը գտաւ Ուաշինկթընի մէջ։ Առաջին անգամը չէ որ Բանամա այդ տեսակ ընթացքի մը կը ձեռնարկէ, 1831ին եւ 1841ին նոյն տեսակ բան մը պատահած է, 1858ի անջատումէն ետքը 1861ին նորէն Քոլոմպիոյ միացաւ։ Հիմա Բանամայի բոլոր կուսակցութիւնները միացած են։ Վեց հազար զինուոր Քոլոմպիայէն ճամբայ ելած են դէպ ի Բանամա, սակայն հազիւ քանի մը շաբաթէն կրնան հասնիլ։

—Բանամա վար դրաւ Խաղաղականի եզերքը կեցած քոլոմպիական մարտանաւը։

Ուաշինկթըն.—Բանամայի մէջ Մ. Նահանգաց հիւպատոսը մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց։

—Պ. Ռուզվէլթ խորհրդակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին եւ ծովային նախարարութեան բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն հետ։

—Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը կացութիւնը ծանր կը նկատէ, բայց կը կարծէ թէ ձեռք առնուած միջոցները պիտի ապահովեն Մ. Նահանգաց շահերուն պաշտպանութիւնը։

—Բանամայի մէջ Մ. Նահանգաց հիւպատոսը կը հեռագրէ թէ քոլոմպիական Պոկոթա մարտանաւը կը ռմբակոծէ Բանաման։ Տասներէք Չինացիներ սպաննուած են։ Հիւպատոսը հրաման ստացաւ բողոքելու ռմբակոծումին դէմ։

Նիւ-Եորք.—Բանամայի մէջ Մ. Նահանգաց հիւպատոսին բողոքը եթէ արդիւնք մը չունենայ, ամերիկեան Պոսթըն յածանաւը որ Բանամա կը սպասէ, եթէ պէտք ըլլայ պիտի բռնէ Քոլոմպիոյ Պոկոթա մարտանաւը, դադրեցնելու ռմբակոծումը որ արգելք կ'ըլլայ պարանոցին վրայ երկաթուղիներու երթեւեկութեանց։

—Ուաշինկթընի կառավարութիւնը որոշեց ճանչնալ Բանամայի անջատումը։ Ուաշինկթընի արտաքին եւ ծովային գործոց պաշտօնարաններուն մէջ մեծ գործունէութիւն կը տիրէ։

—Մ. Նահանգաց Նաշվիլ թնդանօթակիրին հրամանատարը ծանոյց Քոլոնի կառավարիչին եւ երկաթուղիի վարչութեան թէ Քոլոմպիոյ զինուորները պէտք չէ օգտուին այդ երկաթուղիէն։

—Բանամայի ժամանակաւոր կառավարութիւնը սապէս կազմուեցաւ.—Նախարարապետ՝ Էուզէպիօ Մորալէս, ելմտական՝ Մանուէլ Ամատոր, արտաքին գործոց՝ Լա Էսբրիլլա, դատական՝ Քարլոս Մէնտոզա, կրթական՝ Վիքթորիօ եւ պատերազմական ու ծովային՝ Օպարրօ։

—Պորրէրա գնդապետը, որ մաս մը կուսակիցներով Բանամա ցամաք ելած է, հաւանական է որ Բանամայի նախագահ ընտրուի։

—Վերջին հեռագիրներու նայելով՝ Բանամայի մէջ հանրային մեծ ուրախութիւն կը տիրէ։

—Ռմբակոծման մասին առնուած նորագոյն լուրերու նայելով, քոլոմպիական Պոկոթա մարտանաւին հրամանատարը նախ վերջնագիր մը ուղղեր է Բանամայի, երեք ժամ պայմանաժամ տալով իրաց նախկին վիճակը վերահաստատելու, բայց Պոկոթա տակաւին պատասխան չստացած սկսեր է ռմբակոծումը։ Ամրոցները եւ Բատիլլա թնդանօթակիրը փոխադարձաբար կրակ ըրին, սակայն Պոկոթա, շատ ածուխ չունենալով, իսկոյն մեկնեցաւ եւ չկրցաւ առաջ երթալ։

—Բանամայի մէջ այսօր պաշտօնապէս հռչակուեցաւ անջատումը։

Ուաշինկթըն.—Արտաքին ու ծովային գործոց պաշտօնարաններուն մէջ տիրող գործունէութենէն կ'երեւայ թէ Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը պատրաստութիւններ կը տեսնէ Բանամայի ջուրերուն մէջ աւելի ազդեցիկ գործողութեան մը ձեռնարկելու համար։ Արտաքին գործոց պաշտօնարանը լուր առած է թէ Բանամայի անջատումը պիտի յաջողի։ Այն խորհուրդով թէ Բանամայի երկաթուղիին մէկ ծայրը կը գտնուին անջատման կուսակիցները եւ միւս կողմն ալ հակառակորդները, կացութիւնը կը ծանրացնէ։ Նաւային սպաներուն եւ հիւպատոսներուն բացարձակ հրահանգ ղրկուեցաւ թոյլ չտալու որ Մ. Նահանգները դժուարին կացութեան մը մատնուելու վտանգին ենթարկուին։

—Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը, կ'ըսէ Թայմզ, շաբաթներէ ի վեր գիտէր Բանամայի մէջ պատահելիքները եւ թէ անոր ընթացքը ներկայ պարագային մէջ, բոլորովին բանաւոր է, վասն զի ո՛չ Քոլոմպիոյ կրնար օգնել եւ ոչ ալ Բանամայի։ Քոլոմպիոյ ջանքերը, Մ. Նահանգները եւ Ֆրանսան խաբելու համար, առանց բարեկամի թողուցին զայն։ Բանամայի պարանոցին մէջ եղած շահերը զուտ ամերիկեան են ու ոչ թէ քոլոմպիական։ Հիմա այդ շահերը պիտի պաշտպանեն։ Այլ եւս տարակոյս չկայ թէ ջրանցքը պիտի շինուի։

Նիւ-Եորք, 5 Նոյեմ.—Մ. Նահանգաց Խաղաղականի նաւաբաժինէն երեք մարտանաւեր, որոնք Բանամա երթալու հրաման ստացած էին, նորէն հրահանգ ստացան Նիքարակուայի առջեւ կենալ, նոր հրահանգի սպասելով։ Մինչեւ հիմա եօթը մարտանաւեր հրաման ստացան Բանամա երթալու։

—Երկաթուղիի Ընկերութիւնը հեռագիր մը ուղղելով Ուաշինկթըն պաշտպանութիւն ուզեց։ Քոլոմպիոյ հետ հեռագրական հաղորդակցութիւնները խզուած են, բացի Բանամայէ ու Քոլոնէ։

—Մ. Նահանգաց մարտանաւերու հրամանատարութիւնը պիտի ստանձնէ Խաղաղականի նաւաբաժնին հրամանատար Կլաս ծովակալը։

—Բանամայի ժամանակաւոր կառավարութիւնը որ իր կազմութիւնը պաշտօնապէս ծանոյց Ուաշինկթընի, եթէ տեւականօրէն բարեկարգութիւնը պաշտպանէ, Մ. Նահանգները պիտի ճանչնան զայն։

—Քոլոն ալ քիչ ատենէն Բանամայի օրինակին պիտի հետեւի։ Մ. Նահանգաց Նաշվիլ մարտանաւին նաւաստիները որոնք իրենց նաւը վերադարձած էին, նորէն ցամաք պիտի ելլեն։ Օտարականները կը հեռանան, նաւերու մէջ եւ կամ ուրիշ տեղեր դիմելով։

—Պ. Ռուզվէլթ կը շարունակէ իր խորհրդակցութիւնները։ Ուաշինկթընի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ կը կարծուի թէ Մ. Նահանգները եթէ ճանչնան Բանամայի անջատումը, Եւրոպայի տէրութիւնները պիտի համակերպին այդ ընթացքին։

—Նաշվիլ նորէն զինուոր հաներ է ցամաք, Քոլոնի բնակիչները պաշտպանելու համար։ Անգլիոյ հիւպատոսը առաջարկեց բրիտանական մարտանաւէ մը զինուորներ ղրկել Բանամա՝ եթէ հարկ ըլլայ։

—Մ. Նահանգաց Խորհրդարանը որուն արտասովոր նստաշրջանը պիտի բացուի յառաջիկայ շաբթու, պիտի վիճաբանէ Բանամայի ջրանցքին եւ անջատման խնդիրներուն վրայ։

—Լոնտոնէն, Բարիզէն եւ Պէրլինէն առնուած հեռագիրներու նայելով, Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ կառավարութիւնները տրամադիր են այնպէս նկատել որ Բանամայի կացութիւնը ամէնէն առաջ Մ. Նահանգաց վերաբերեալ խնդիր մըն է. նաեւ բնաւ մտադիր չեն միջամտելու։

—Բանամայի մէջ [illegible] բարձրաստիճան պաշտօնատար մը յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները պարանոցէն ջրանցք մը պիտի շինեն։ Ասիկա ազդարարութիւն մըն է անոնց համար որ կ'ուզեն Նիքարակուայի ճամբուն ի նպաստ աշխատիլ, առիթէն օգտուելով։

Ուաշինկթըն, 6 Նոյեմ.—Կը սպասուի որ Անգլիա եւ Ֆրանսա, Մ. Նահանգներէն ետքը, ճանչնան Բանամայի անջատ վիճակը։

—Մ. Նահանգաց արտաքին գործոց նախարարը, այսօր, կացութեան վրայ տեսակցեցաւ Ֆրանսայի դեսպանին եւ Անգլիոյ դեսպանատան գործակատարին հետ։ Ֆրանսա գոհութեամբ պիտի տեսնէ Բանամայի անջատումը Քոլոմպիայէն, քանի որ Քոլոմպիա կը սպառնայ թէ յառաջիկայ տարին չեղեալ պիտի նկատէ ջրանցքին դաշնագրութիւնը։ Եթէ Մ. Նահանգները ջրանցքին վերաշինութեան համար Բանամայի նոր կառավարութեան հետ դաշնագրութիւն կնքեն, ֆրանսական Ընկերութիւնը երկու հարիւր միլիոն ֆր. պիտի ստանայ՝ գին մը որուն Մ. Նահանգները հաւանած են՝ ֆրանսական իրաւունքները գնելու համար։

—Բանամա գտնուող քոլոմպիական պաշտօնեաները եւս մեկնեցան։

—Մ. Նահանգաց Տիֆսի մարտանաւը Քոլոն հասաւ։

### ՇԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Մուքտէնի գրաւումը.—Չինու դիտողութիւններ.—Անգլիոյ ընթացքը։

Բէքին, 5 Նոյեմբեր.—Չինացիները միշտ մտահոգութեան մէջ են՝ Մուքտէնը նորէն Ռուսերուն կողմէ գրաւուելուն համար. Լիէն-Թանկ, Չինու արտաքին գործոց նախարարութեան անունով զարմանք յայտնեց Ռուսիոյ դեսպան Պ. Լէսարի որ պատասխանեց թէ Ռուսիոյ այդ ընթացքին շարժառիթն է Չինու յարատեւ մերժումները, որով կը պատասխանէ Պետերսպուրկի դաշնիքին պահանջումներուն։ Այդ պահանջումներուն վրայ ուրիշ մըն ալ աւելցած է. Ռուսիա կ'ուզէ ներկայացուցիչ մը ունենալ Մուքտէնի մէջ. այդ պաշտօնեան տեղացի զօրավարին քով խորհրդական պիտի ըլլայ ամէն խնդիրներու համար։ Չին քիչ մը աւելի տրամադիր կ'երեւայ ընդունելու ռուսական պահանջումները. կ'ուզէ Մուքտէնը վերայ տալով ազատել Մանչուրիան զոր եթէ կորսնցնէ մեծ աղէտ մը պիտի ըլլայ իրեն համար։ Թօքիոյի բանակցութեանց վերաբերեալ լուրերն ալ վրդովում կը պատճառեն Չինու, վասն զի Ճաբոն տրամադիր կ'երեւայ եղեր ճանչնալ Ռուսիոյ ձեռք բերած իրաւունքները Մանչուրիոյ մէջ։

Պետերսպուրկ.—Նովոյէ Վրեմիա կ'ըսէ.—«Միշտ չէ աւանդական այն կարծիքը թէ Մեծն Բրիտանիա ամէն կողմ Ռուսիոյ հակառակորդն է։ Ատոր ապացոյցը կու տայ Մեծն Բրիտանիոյ ընթացքը Ճաբոնի հանդէպ։ Եթէ Մեծն Բրիտանիա կը փափաքի Ռուսիոյ առջեւ դժուարութիւններ հանել, ներկայ պարագան շատ յարմար է։ Մեծն Բրիտանիոյ զգուշաւոր եւ բոլորովին խաղաղասէր քաղաքականութիւնը անշուշտ ազդեցութիւն մը գործած է Ճաբոնի վրայ։ Կը կարծենք թէ փոխադարձ անվստահութեան վերջին հետքերը պիտի աներեւութանան, եթէ յաճախակի կարծիքի փոխանակութիւններ կատարուին Ռուսիոյ եւ Մեծն Բրիտանիոյ միջեւ։ Եթէ երկու կողմը աւելի լաւ ճանչնան զիրար, կարելի է մերձեցում մը առաջ գայ եւ յետոյ համաձայնութիւն մը Ռուսիոյ ու Անգլիոյ միջեւ, ինչպէս եղաւ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ միջեւ։»

### ԱՆԳԼԻԱ

Տնտեսական պայքար.—Ընտրութիւն մը.—Դահլիճը.—Ճառեր։

Լոնտոն, 5 Նոյ.—Ինչպէս կը գուշակուէր Լորտ Պալքըրթս ընտրուեցաւ։ Պաշտպանողական մեծամասնութիւնը 3059էն 1426ի իջաւ։ Ընտրեալը հակառակ է Պ. Չէմպըրլէնի ծրագիրներուն։ Կ'երեւայ թէ շատ դժուար է թէ՝ ազատ-փոխանակութեան կուսակից եւ թէ Պալֆուրի դահլիճին անդամ ըլլալ, քանի որ ընտրեալը դահլիճին կ'անդամակցի։ Պ. Պալֆուրի բարեկամներէն Լորտ Նիւթըն անցեալ օր յայտարարեց թէ Անգլիա մինչեւ հիմա շատ չէ օգտուած իր գաղթավայրերէն։ Բաւ է թէ այդ մասին զգացման խնդիրը եւ գործնական խնդիրները մէկ են եւ ատոր համար է որ ինք համակարծիք է Պ. Պ. Պալֆուրի ու Չէմպըրլէնի ծրագիրներուն։ Յարեց թէ ատոնց երկուքը միեւնոյն շաւիղին կը հետեւին։ Լորտը իբրեւ օրինակ ըսաւ թէ Պ. Չէմպըրլէն ուղղակի երթալով տոմսակ մը առած է կայարանի մը համար՝ որուն անունն է «մաքսապաշտպանութիւն», մինչդեռ Պ. Պալֆուր որ միեւնոյն տեղը պիտի երթայ, ուրիշ կայարան մը պիտի կենայ, գիշերը հոն անցընելու համար։

—Ճառերը կը շարունակեն։ Պ. Ճոն Մորլէյ, Սըր Ջարլս Տիլք եւ Սըր Մ. Հիքս Պիչ կը ճառախօսեն։ Պ. Չէմպըրլէն ինքզինքը առանձին կը պաշտպանէ ատոնց դէմ։ Անգլիոյ լրագիրները ալ եւս ձանձրացած են այդ ճառերը արտատպելով, մանաւանդ սղագրելու պաշտօն ունեցող խմբագիրները։ Պ. Չէմպըրլէնի աշխատութիւնը շատ աւելի կը նուազի, այդ պատճառով [illegible] ըրաւ։ Կը յուսացուի թէ հազարական անգլիական ոսկի վճարելիք հարիւր հոգի գտնուին։

### ՖՐԱՆՍԱ

Ներքին քաղաքականութիւնը.—Ծերակոյտին մէջ.—Որոշում մը.—Ֆալլուի օրէնքին առթիւ.—Պ. Վալտէք Ռուսսոյի յայտարարութիւնները.—Կառավարութեան դիրքը.—Պ. Քոմպի յայտարարութիւնները.—Երեսփ. Ժողովի նիստը.—Վիճաբանութիւն։

Բարիզ, 5 Նոյեմ.—Երեք կարեւոր միջադէպ մը պատահեցաւ Ծերակոյտին մէջ, Խորհրդարանին մեծամասնութեան խումբերը խնդրած էին Ծերակոյտին նախարարական հանրապետական երկու խումբերէն, այսինքն հանրավարական Ձախակողմէն եւ հանրապետական Միութենէն ներկայ գտնուիլ խորհրդակցութեան մը, համաձայնութեան կռուան մը որոնելու համար։ Ատիկա պիտի կատարուէր Ֆալլուի օրէնքին ջնջման վերաբերեալ առաջարկներուն վրայ վիճաբանութիւն բացուելէ առաջ։ Առաջինը ընդունած, իսկ երկրորդը տակաւին չէր պատասխանած։ Երէկ, այս վերջին խումբը գումարուեցաւ մեծամասնութեամբ։ Նախագահը պարզելէ յետոյ գումարման նպատակը, Պ. Վալտէք Ռուսսօ խօսք առաւ եւ սա դիտողութիւնները ըրաւ։—Հանրապետական Միութեան գումարման նպատակն է ծրագիր մը պատրաստել, ջնջելու համար կրօնական միաբանութեանց տուած կրթութիւնը եւ համաձայնութիւն մը առաջ բերել Խորհրդարանին նախարարական կուսակցութեանց միջեւ։ Կառավարութեան անկ է պատրաստել իր ծրագիրը։ Դահլիճը պարզած է իրը։ Կրթական օրինագիծը մատուցուած է Ծերակոյտին։ Հանրապետական Միութենէն կը խնդրուի անոր տեղ բռնել։ Եթէ հաւանութիւն պիտի յայտնուի կառավարական ծրագրին, ոչ եւ է բանակցութիւն աւելորդ է։ Իսկ եթէ հակառակը կարելի չէ որ նախարարական կուսակցութիւնները իրարու միանան, իրենց ծրագիրը ներկայացնելու համար։ Ֆրանսական կանոնագրութիւնը, անջատ կ'ընդունի Ծերակոյտին եւ Երեսփ. Ժողովին խորհրդակցութիւնները։ Իւրաքանչիւր ժողովի ունեցած նախաձեռնութեան շնորհիւ է որ իրարու վրայ քոնթրոլ կրնան ընել։ Ներկայացուած ծրագիրը վտանգաւոր մեթոտ մը կը հետեւի, այն է կառավարութիւնը կախում կ'ունենայ ո՛չ թէ նախարարութիւններէն, այլ կուսակցական խումբերէն։ Ատիկա կառավարական հեղինակութեան տկարացումն է։ Ծերակոյտը չէ որ պիտի վաւերացնէր այդպիսի սխալ մը։ Ընկերվարական, արմատական եւ ընկերվարական-արմատական կուսակցութեանց հանդէպ գտնուելով՝ հանրապետական Միութիւնը չէ կրցած իրագործել իր միջին լուծումները, ինչպէս նաեւ իր սեփական հայեացքները։ Կառավարութիւնը միայն կրնայ այդպիսի իրաւարարութիւն մը ի գործ դնել։ Իրաւ է որ Ծերակոյտի եւ Երեսփ. Ժողովի քաղաքական անձերը երբեմն միասին կը խորհրդակցէին, բայց վճռական պարագաներու մէջ միայն։ Այսօր ատանկ բան չկայ։ Հանրապետական Միութիւնը որոշած է ուժ տալ կառավարական ծրագրին եւ բնաւ չմասնակցիլ կատարուելիք խորհրդակցութեանց։ Այդ յայտարարութիւնը լսելէ յետոյ, հանրապետական Միութիւնը բանաձեւ մը քուէարկեց, որուն համաձայն, ուժ պիտի տար կառավարական ծրագրին եւ չպիտի մասնակցէր կուսակցութեանց գումարումին։

—Ծերակոյտը երկու ծրագիրներու հանդէպ կը գտնուի. մէկը, կրթական նախարար Պ. Շոմիէի կողմէ պատրաստուած եւ կառավարութեան ներկայացուած, կ'առաջարկէ Ֆալլուի օրէնքը ջնջել եւ երկրորդական մասնաւոր վարժարաններու բացումը արտօնել պարզ յայտարարութեան մը վրայ։ Միւս ծրագիրը, ծերակուտական նախաձեռնութեան արդիւնք, նմանապէս կ'առաջարկէ ջնջել Ֆալլուի օրէնքը, բայց անհրաժեշտ կը նկատէ երկրորդական վարժարաններու համար նախարարական թոյլտուութիւն ստանալ։ Հանրավարական ձախակողմի կուսակցութիւնը մեծ մասամբ կ'ընդունի այս վերջին առաջարկը, մինչ հանրապետական Միութիւնը մեծ մասամբ համամիտ է Պ. Շոմիէի ծրագրին։

—Հանրավարական Ձախակողմի կուսակցութիւնը կէս օրէն յետոյ գումարուեցաւ, որոշելու համար թէ պէ՞տք է պատուիրակութիւն մը ներկայանայ նախարարապետ Պ. Քոմպի։ Այդ պատուիրակութիւնը ներքին գործոց պաշտօնատունը երթալով՝ ընդունուեցաւ նախարարապետին կողմէ։ Տեսակցութիւնը ժամ ու կէս տեւեց։ Ո՛չ եւ է պաշտօնական զեկոյց չեղաւ այդ մասին։ Կը կարծուի թէ Պ. Քոմպ ցաւ յայտներ է Հանրապետական Միութեան մերժումին վրայ եւ յայտարարեր է թէ կրթական նախարարը Ծերակոյտին առջեւ պիտի պաշտպանէ կառավարական ծրագիրը։ Պատուիրակները իրենց նախապատուութիւնը յայտնելէ յետոյ Պ. Թէցարի կողմէ եղած աւելի ընդարձակ առաջարկին նկատմամբ, փափաք յայտներ են որ հանրապետական խումբերը իրարու համամիտ գտնուին իրաւախոհական ծրագրի մը վրայ՝ որ կառավարութեան կողմէ ալ ընդունելի ըլլայ։

—Երեսփ. Ժողովը իր երէկի նիստին մէջ վիճաբանեցաւ ներքին գործոց նախարարութեան ելմտացոյցի խնդրով։ Կէրօ աբբան երկար ճառով մը պաշտպանեց կղերը, իր կարծիքը յայտնելով եպիսկոպոսներու անուանման խնդրին ու անոնց իրաւունքներուն նկատմամբ։ Նախարարապետը պատասխանելով եպիսկոպոսական անուանումներու խնդրին, յայտարարեց թէ ինք չէր եղած դժուարութիւն յարուցանողը։ Աւելցուց թէ նախորդ նախարարապետ Պ. Վալտէք Ռուսսօ այդ մասին կէս-պաշտօնական յայտարարութիւն մը ստացած էր։ Հաւանութիւն յայտնեց այդ խնդրին նկատմամբ, բայց յիշեց թէ նախորդ դահլիճին օրով եղած էր ատիկա։ Գալով Եկեղեցին եւ Պետութեան բաժանման պատրաստութեան, եկեղեցականներուն վերագրեց (բուռն ծափահարութիւններ ծայրայեղ ձախակողմէն եւ ձախակողմէն)։ Երէցներու անուանման խնդրի մասին ալ պատասխանելով Պ. Քոմպ ըսաւ թէ հազիւ տասներհինգ օր առաջ Հռոմի դատարանը Ֆրանսայի հանրային իրաւունքները ոտնակոխ կ'ընէր եպիսկոպոս մը 400 ֆրանք հատուցանելու դատապարտելով երէցի մը, զոր պաշտօնանկ ըրած էր եւ իրաւունք ալ ունէր ընելու։ Ուրիշ տեղ այդպէս կը գործադրեն Քոնքորտան (ծափահարութիւններ)։ Կէրօ աբբան շարունակեց իր բանախօսութիւնը, առաջ բերելով այն պարագաները, ուր անիրաւօրէն ջնջուած էին կարգ մը եպիսկոպոսներու եւ երէցներու թոշակները, Յետոյ ընկերվարական երեսփոխան Պ. Մօրիս Ալլար ձեռնարկութեամբ առաջարկեց ջնջել կրօնքներու ելմտացոյցին յատկացուած վարկերը։ Պ. Քոմպ յայտարարեց թէ ինք պաշտօն չունէր, յանուն կառավարութեան, առաջ գալի ծրագիր մը ներկայացնել։ Պ. Ալլարի առաջարկին վրայ վիճաբանելէ հրաժարեցաւ եւ այդ մասին կոչում ըրաւ երեսփոխաններուն, որովհետեւ տարաժամ եւ անտրամաբանական կը գտնէր զայն։ Յարեց թէ ելմտացոյցի միջոցաւ չէր կարելի լուծել Եկեղեցին եւ Պետութեան բաժանման հարցը։ Կրօնքներու վրայ հսկողութիւնը եւ Քոնքորտայի ջնջումը նախապատրաստական գործեր պէտք է ըլլան այդ մասին, հակառակ պարագային՝ այնպիսի արտայայտութիւններ պիտի ըլլան որոնք պիտի վնասեն դատին (ծափահարութիւններ)։ Պ. Ալլարի առաջարկը մերժուեցաւ 205ի դէմ 302 ձայնով։ Պ. Բօլ Քոնսթանի մէկ բարեփոխման առաջարկն ալ մերժուեցաւ, այն է 100 ֆրանք զեղչել եպիսկոպոսներու եւ արքեպիսկոպոսներու թոշակներէն։ Նիստին վերջը Ժողովը զբաղեցաւ դատական նախարարութեան ելմտացոյցով։ Պ. Միրման երկար ճառ մը խօսեցաւ աշխատութեան արկածներու օրէնքին վրայ, եւ վճռաբանութիւնը յաջորդ նիստին յետաձգուեցաւ։

### ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՓՐԻԿԷ

Գերմանական գաղթավայրեր.—Կացութիւնը Տամարալանտի մէջ.—Անգլիական լուրեր։

Պէրլին, 5 Նոյեմ.—Տամարալանտի գերման գաղթավայրին մէջ կացութիւնը ծանրացած է։ Պոնտելցվարթի ցեղը հակառակ, 28էն ի վեր ըմբոստացած էր. տասը հազար պատերազմիկներէ կը բաղկանայ։ Անոր դէմ ղրկուեցան հարիւր տասը զինուորներ՝ լեռնային չորս թնդանօթներով։ Այդ ցեղը, զինուորներու մօտենալը տեսնելուն պէս գրաւեց Վարմպատ ամրոցը։ Գիւղը ու ամրոցը այրուեցան եւ բոլոր գերմաններ սպաննուեցան։ Վարմպատ անգլօ-գերման սահմանագլուխին վրայ կը գտնուի։ Գերմանական Պոնտելցվարթ Օրանժ գետով անջատուած է անգլիական Նամաքուալանտէն, որով գերման գաղթավայրին մէջ անգլիական գաղթականներ կը բնակին։ Հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ այդ Անգլիացիներէն մէկ քանի ընտանիքներ բնիկներուն ձեռքը գերի ինկած են։ Բնիկները ամէն կողմ կը հալածեն Գերմանները։ Կ'ըսուի թէ այդ կացութեան պատճառն է Պոնտելցվարթի ցեղէն պետի մը մահուանը պատժուելը, գերման սպաներու կողմէ։

### ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԱՌԱԳԱՍՏԱՆԱՒ ՄԸ

Քանատայի մէջ.—Պահուած գանձ մը.—Բախտաւոր ձկնորսը։

Լոնտոն, 5 Նոյեմ.—Քանատայէն կը հեռագրեն բաւական հետաքրքրական պատմութիւն մը որ վէպական ալ է, ինչ որ շատ չի պատահիր։ Տերանի ձկնորս մը՝ Թոմաս Պըրն վերջերս կառավարութենէն 25 ֆր.ի գնեց հին առագաստանաւի մը բեկորները որ եօթնասուն տարի առաջ ծովեզերքէն մէկ քիլոմեթր հեռուն ընկղմած էր երեսուն մեթր խորութեամբ։ Ոչ ոք փորձած էր ազատելու այդ նաւը, վասն զի հանելու ծախքերը բեկորներուն արժէքէն շատ պիտի ըլլային։ Տերոնի ձկնորսը, սակայն, ըրածը գիտցող մարդ մըն էր։ Երիտասարդութեան օրերուն՝ քանի մը նաւազներէ իմացած էր թէ նոյն նաւը գանձ մը կը պարունակէ։ Երկար տարիներ մեծ նեղութիւն քաշելով բաւական գումար մը հաւաքած էր։ Հազիւ թէ նաւը գնած էր, սուզակի մը միջոցաւ խուզարկութիւն կատարել տուաւ։ Առաջին անգամ բան մը չգտնուեցաւ, բայց երկրորդին սուզակը դուրս գանձը, որ կը բաղկանար ոսկի դրամներէ՝ տակառներու մէջ դրուած։ Մինչեւ հիմա ինըսուն հազար ֆր.ի մօտ գումար մը հանուած է այդ նաւէն։ Սուզակը այնպէս կը նկատէ թէ նաւը դեռ հարիւր յիսուն հազար ֆր. կը պարունակէ, որով ծերունի ձկնորսը 25 ֆր.ով պիտի շահի 250,000 ֆր.։

# Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Վեզիրութեան աստիճան տրուեցաւ կրթական նախարար Հաշիմ պէյի։

—Պոլսոյ աստիճան՝ Բ. Դրան Պէյլիքճիի առաջին օգնական Մինիր Իսմէթ պէյի։ Միւթէմայիզի աստիճան՝ Պոլրքէսէրի երկրագործական եւ առեւտրական սնտուկին նախագահ Սամիհ էֆ.ի եւ Յունաց Պատրիարքարանին Խառն Ժողովին անդամ Միխալաքի Սիֆնէօ էֆ.ի։ Սանիէի աստիճան Էրզրումի վաճառականներէն Տէր Ազարեան Կարապետ էֆ.ի եւ Պոլրքէսէրի դատարանին արձանագրութեանց դիւանին տեսուչ Ահմէտ Նէճաթի էֆ.ի։

—Պետական Խորհուրդին անդամ անուանուեցաւ Թունուսլը Մահմուտ փաշազադէ Ահմէտ պէյ։

—Առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Նիքսարի Յունաց մետրոպոլիտ Տ. Աղեքսանդրի։ Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Յունաց Պատրիարքարանին Խառն Ժողովին անդամ Սալոն Պազանտավա էֆ.ի եւ երրորդ կարգի՝ Միխալաքի Սիֆնէօ էֆ.ի։ Չորրորդ կարգի Օսմանիէ Պոլրքէսէրի երեւելիներէն Մէմիշզադէ Մուսթաֆա էֆ.ի։

—Երկրորդ կարգի Շէֆգաթ՝ կայս. Պալատան քարտուղարներէն Թէվֆիգ պէյի կնոջը։

—Հիճազի Երկաթուղիին ոսկի շքանշանը՝ պետական Խորհուրդին անդամ Մահմուտ Էքրէմ պէյի։

ԱՆԳԼԻՈՅ Թագաւորին ծննդեան տարեդարձին առթիւ Վեհ. Սուլթանը շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց, որուն Էտուարտ Է. պատասխանեց շնորհակալութեան հեռագրով մը։

—Վեհ. Սուլթանին կողմէ կայս. անձնական սպայակոյտին հրամանատար Շաքիր փաշա ու արարողապետ Իպրահիմ պէյ եւ Բ. Դրան կողմէ ալ Մեծ-Եպարքոսին ու արտաքին գործոց նախարարին Թարգմանները, երէկ, Անգլիոյ դեսպանատանը երթալով շնորհաւորական այցելութիւն տուին դեսպան Սըր Նիքոլաս Օ'Քոնորի։

—Օսմ. պահականաւը եւ բոլոր դեսպանատանց պահականաւերը, երէկ, դրօշներով զարդարուած էին։ Կէս օրին օսմ. պահականաւը թնդանօթ արձակեց։

—Անգլիոյ դեսպանատան մէջ երէկ շնորհաւորական ընդունելութիւններ կատարուեցան։ Բոլոր դեսպանները եւ Պոլսոյ անգլիական գաղթականութեան երեւելիները շնորհաւորական այցելութիւն տուին Սըր Նիքոլաս Օ'Քոնորի։

—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Սքաճպօլ նոգենաւին նաւաստիներու խումբը, երէկ, Անգլիոյ դեսպանատունը երթալով նուագեց։

—Երէկ գիշեր դեսպանը հացկերոյթ մը տուաւ դեսպանատան ու հիւպատոսարանի պաշտօնատարներուն եւ անգլիական գաղթականութեան երեւելիներուն։

ՀԱՇԻՄ ՓԱՇԱ.—Կրթական նախարար Հաշիմ փաշա, երէկ, Կայս. Պալատ երթալով իրեն շնորհուած Վեզիրութեան բարձր աստիճանին համար երախտագիտութիւն մատոյց եւ արժանացաւ կայս. մեծարանաց։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կայսեր կողմէ Վեհ. Սուլթանին նուիրուած չորս գեղեցիկ նժոյգները, երէկ, Կ. Պոլիս բերուեցան ռումանական Բրինցիբէզա Մարիա շոգենաւով։ Այդ նժոյգները բերած է Գերմանիոյ կայսեր ասպատաններուն տնօրէն Պառոն ֆոն Էղէպէք՝ երեք ձիապաններով։ Շոգենաւը երբ Ղալաթիոյ քարափին մօտեցաւ, կայս. ասպատաններու պաշտօնեաներէն դեր-գնդապետ Իպրահիմ պէյ ցամաք փոխադրել տուաւ այդ նժոյգները։ Յանձնումի գործողութիւնը կատարեց Գերմանիոյ դեսպանատան պաշտօնեաներէն Պ. Շէլէհս։ Նժոյգները որոնք ֆանէլաներով ծածկուած էին՝ կայս. ասպատանները ղրկուեցան։

ԱԹԷՆՔԻ լրագիրները մեծ գոհունակութեամբ կը ծանուցանեն թէ Յունաստանի Գէորգիոս թագաւորին գահակալութեան 40րդ. տարեդարձին առթիւ, որ ամսոյս 18ին տօնուեցաւ, Վեհ. Սուլթանը շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղած է անոր։ Նոյն թերթերը կը յարեն թէ կայս. այդ հեռագիրը շատ մտերմական հանգամանք մը ունէր։ Գէորգիոս թագաւորն ալ հեռագրով շնորհակալութիւն յայտներ է Վեհ. Սուլթանին։

—Վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարեդարձին օրը Աթէնքի օսմ. դեսպանատան մէջ փայլուն ընդունելութիւններ կատարուեր են։ Յունաստանի նախարարապետ Պ. Ռալլի, նախարարները, նախորդ նախարարապետ Պ. Տէլեանի եւ բոլոր օտար դեսպանները, օսմ. դեսպանատունը երթալով շնորհաւորական այցելութիւն տըւեր են Րիֆաթ պէյի։

—Նախարարապետ Պ. Ռալլի, հեռագիր մը ուղղելով Վեհ. Սուլթանին, հելլենական կառավարութեան շնորհաւորութիւնները մատուցեր է։

ՄԻԼՔԻԷԻ բարձրագոյն վարժարանին 26րդ. շրջանին մրցանակաբաշխութեան հանդէսը կատարուեցաւ երէկ։ Կայս. Իրատէով նախ տեղի ունեցաւ Մարգարէին ծննդեան գիրքին ընթերցումը եւ յետոյ սկսաւ մրցանակաբաշխութիւնը։ Սրահը շքեղապէս զարդարուած էր։ Ժամ 8 ին ժամանեց կայս. Պալատան քարտուղարներէն Ճէվատ պէյ, բերելով յառաջադէմ աշակերտներուն համար Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած կրթական ոսկի ու արծաթ շքադրամները եւ ոսկի ժամացոյցներ՝ շղթայով։ Այս տարուան շրջանաւարտներէն Մէհմէտ Էմին էֆ. ստացաւ ոսկի շքադրամը եւ Մէհմէտ Գատրի էֆ. ալ արծաթ շքադրամը, զոր Ճէվատ պէյ իր ձեռքով կախեց անոնց կուրծքերէն։ Յետոյ կատարուեցաւ մրցանակաբաշխութիւնը։ Կրթական նախարար Հաշիմ փաշա, որ հանդէսին կը նախագահէր, վարժարանին տնօրէնը եւ ուրիշներ բանախօսութիւններ արտասանելով բարեմաղթութիւններ ըրին Վեհ. Սուլթանին համար։

—Այս տարուան շրջանաւարտներուն թիւն է քառասուն, որոնց երեսունըութ իսլամ են եւ երկուքն ալ յոյն։

—Վարժարանին տնօրէնը, ուսուցիչները եւ աշակերտները ուղերձ մը պատրաստեցին որ Ճէվատ պէյի միջոցաւ մատուցուեցաւ առ կայս. Գահոյից։

—Միլքիէ վարժարանին տնօրէնը ու դեր-տնօրէնը, երէկ իրիկուն, կայս. Պալատ տարին մաս մը այն օշարակներէն ու շաքարեղէններէն որոնք բաշխուեցան Մարգարէին ծննդեան գիրքին ընթերցմանը միջոցին։ Օշարակը բիւրեղեայ շիշէ մը մէջ դրուած էր եւ շաքարեղէններն ալ զարդարուն տուփի մը մէջ։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Այս շաբթու ալ Վոտինայի ու Սթրումէ Եէնիճէ գաւառակներուն Կիւմինճէ գիւղէն եւ Սէրէզի Գարաճաքէօյ ու Գալէտերէ գիւղերէն կարգ մը անձեր որոնք ապստամբներուն միացած էին, տեղական կառավարութեան դիմած ու ներում խնդրած ըլլալով, իրենց գիւղերը վերադարձեր են։

—Վերջերս Սէլանիկէն Մոնասթըր գացեր է Միրիզ Էտհեմ փաշայի նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողովը որ կը բաղկանայ Ֆերիտ Րահմի, Աւուկեր եւ Ռասկին փաշաներէն եւ գնդապետ Սաալէք ու հազարապետ Շիւքրի պէյերէն։

—Պէլճիքայի ոստիկան-զինուորներու այն չորս սպաները, որոնք Րումէլիի նահանգաց մէջ պիտի պաշտօնավարեն, իրենց համազգեստով, երէկ, Բ. Դուռը գացին, սակայն արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշա բացակայ ըլլալով, իրենց այցետոմսերը թողուցին։

—Մանասթըրի կեդրոնական գաւառակին հինգ գիւղերուն մէջ որոշուած դրամական նպաստները բաշխուեցան այն անձերուն որոնց տուները վերջին դէպքերու առթիւ քանդուած են՝ ապստամբներու կողմէ։ Այդ գիւղերուն մէջ նոր շինուելիք տուներէն 20ը կառուցուած են եւ 35ին ալ շինութիւնները քիչ ատենէն կ'աւարտին։ Գըրչովա գաւառակին մէջ երեք գիւղերու ժողովուրդը առժամեայ տաղաւարներու մէջ պատսպարուած են։ Վեց գիւղերու մէջ ալ տուներու կառուցմանը ձեռնարկուած է։ Քէսրիէ գաւառակին երեք գիւղերու ժողովուրդէն կարօտ եղողներուն 540 քիլէ արմտիք բաշխուած է սերմի համար եւ Ֆոլոնիա գաւառակին երկու գիւղերուն ալ 400 քիլէ։

—Սէլանիկի կուսակալութիւնը գրեց Նէվրէքոբի գայմագամութեան որ Րինէ գիւղին մէջ բնակարաններն այրած ժողովուրդը պատսպարուի եւ անոնց հարկ եղած օգնութիւնները ըլլան։

—Աթէնքի լրագիրները կը ծանուցանեն թէ, կ'ըսէ Մոնիթէօր, կարգ մը պուլկար աւազակներ, օսմ. զինուորներուն կողմէ հալածուելով, Թեսալիա կը փախչին. սակայն Յունաստանի կառավարութիւնը պիտի որոշէ անոնց դէմ ձեռք առնուելիք միջոցները։

ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Պետական Խորհուրդը խորհրդակցութիւններ պիտի կատարէ՝ գաւառներու մէջ հնութիւններ պարունակող տեղերու մօտ գտնուած հողերը եւ ոչ մէկուն ծախելու մասին որոշում մը տալու համար։ Այդ խորհրդակցութեանց ներկայ պիտի գտնուի նաեւ կայս. Թանգարանին տնօրէն Համտի պէյ։

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԸ.— Պետական Խորհուրդը խորհրդակցութիւններ պիտի կատարէ՝ անձնական տուրքին գանձման եղանակը եւ քանակութիւնը սահմանելու մասին, որոնց համար ընդարձակ ծրագիր մը պիտի պատրաստէ։ Ելմտական նախարարութեան գանձմանց ճիւղին տնօրէն Րիֆաթ պէյ հինգշաբթի օրը ներկայ պիտի գտնուի Պետական Խորհուրդին մէջ կատարուելիք խորհրդակցութեանց՝ պէտք եղած բացատրութիւնները տալու համար։

ՏՈՔԹ. ՃԱՆՏԸՐ, Անատոլըի երկաթուղիին ընդհանուր տնօրէնը, երէկ, Գերմանիա ուղեւորեցաւ Արեւելեան Ճեպընթացով։

ԽՃՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՏՈՒՐՔԸ.— Ճէրիտէի պաշտօնաթերթը, Խարբերդի կուսակալութեան մէկ հարցումին պատասխանելով, ծանոյց թէ Կ. Պոլիս եկող գաւառացի մը երբ իր հողերը ու կալուածները իր ազգականներուն անուանը փոխանցէ, չի կրնար զերծ մնալ այն տուրքէն որ հաստատուած է խճուղիներու շինութեան աշխատութեանց մասնակցելու փոխարէն. նաեւ բուն իսկ Պոլսեցի մը երբ գաւառ մը երթայ եւ հոն հող ու կալուած գնելով բնակութիւն հաստատէ, ենթակայ է այդ տուրքին։

ԿԱՄՈՒՐՋԻՆ ԱՐԿԱԾԸ.— Հետեւեալ նորագոյն լուրերը կը հաղորդուին Գարաքէօյի կամուրջին արկածին նկատմամբ զոր ծանուցինք մեր երէկուան թիւով.— Անգլիական Քալցի շոգենաւը որ կամուրջին զարնուեցաւ, անցեալ շաբթու Կերչէն վառակ բեռցած էր՝ Համպուրկ տանելու համար։ Կերչէն մեկնելուն խարսխեց, բայց քիչ վերջը ազատուեցաւ։ Շոգենաւին յատակը վնասուած ըլլալու մասին կասկած կար։ Ճամբան սկսաւ ջուր առնել։ Երկու օր առաջ Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանելով Գասըմփաշայի առջեւ խարսխեց եւ երէկ առտու Թէրսանէ կ'երթար նորոգուելու համար։ Շոգենաւին մէջ կը գտնուէր նաւուղիղ մը՝ Տամէնիքօ Պամպինօ, բայց նաւաձիգ չունէր, ինչպէս սովորութիւն է։ Քալցի երբ կամուրջին բացուած տեղին մօտեցաւ, առագաստ պարզած մակոյկի մը ելաւ դիմացը։ Քալցի ղեկը դարձուց դէպ ի Ղալաթիոյ կողմը, բայց նաւապետը տեսաւ թէ այդ կողմին եւ Սկիւտարի նաւամատոյցին առջեւ կեցած Շիրքէթի շոգենաւին զարնուելու վտանգը կար. ուստի, թէ՛ այդ վտանգին առաջքը առնելու եւ թէ բուն հոսանքէն չքշուելու համար, Քալցի նորէն ղեկը դարձուց։ Շոգենաւը ուղղուեցաւ դէպի Գարաքէօյի կամուրջին Պոլսոյ կողմը՝ բացուելու եւ գոցուելու մասը։ Նաւուղիղը դարձեալ ղեկը դարձնել ուզեց, բայց չյաջողեցաւ եւ վերջապէս շոգենաւը զարնուեցաւ կամուրջին նոյն մասը բուն իսկ կամուրջին միացնող ծանիներուն որոնք խորտակուեցան, ինչպէս նաեւ երկաթ վանդակորմերը եւ այլն որոնք ծովը թափեցան։ Տաւղան ծակելով սկսաւ ջուր առնել. Նաւաձիգ մը փորձեց չուան նետելով Քալցիի գլուխը դարձնել, սակայն չյաջողեցաւ։ Անգլիական շոգենաւը ուզեց երկաթ նետել, բայց կէս ճամբան շղթան կոտրեցաւ։ Քալցի սկսաւ ծռիլ դէպի կամուրջը, որով կամուրջը ու տուպաները ցնցուեցան ու վնասուեցան. երկաթ գերանները կոտրեցան։ Անգլիական շոգենաւը բաւական աշխատելէ ետքը կրցաւ Ոսկեղջիւր մտնել, բայց ինք ալ ջուր առնել սկսած էր։ Կամուրջին տուպան ջուրով լեցուած ըլլալով հետզհետէ կ'ընկղմէր։ Պոլսոյ կողմի բացուող ու գոցուող մասը, որ բաժնուած էր բուն իսկ կամուրջէն, ծովին վրայ կը տատանէր լաստակերտի մը պէս։ Այդ միջոցին կամուրջին մօտեցած էին Շիրքէթի 37 եւ 48թիւ շոգենաւերը. ասոնց նաւապետները տեսնելով որ կամուրջին անջատ մասը իրենց վրայ կուգայ, իսկոյն ճամբայ հանեցին շոգենաւերը, վասն զի ընդհարում մը անխուսափելի էր. արդարեւ կամուրջին կտորը մօտեցաւ այդ նաւամատոյցներուն, ուրկէ հեռացած էին շոգենաւերը։ Հոն կը գտնուէր Թէրսանէի խոշոր նաւ մը, Շիրքէթի հին նաւամատոյցները Ոսկեղջիւր տանելու համար։ Այդ նաւը յաջողեցաւ պարանով կապել կամուրջին անջատ մասը։ Միւս կողմէ կամուրջին ծակուած տուպաները հետզհետէ կ'ընկղմէին՝ իրենց հետ տանելով երկաթ գերանները, տախտակները եւ այլն։ Տուպաներուն վրայ գտնուող նաւային զինուորները Շիրքէթի նաւամատոյցը ելլելով ինքզինքնին ազատեցին։ Երկու տուպաները ընկղմած ըլլալով, երրորդը եւ միւսներն ալ կարգով անոր պիտի հետեւէին, սակայն նաւային սպաները ու զինուորները յաջողեցան կտրել երկրորդին ու երրորդին միջեւ եղած շղթաները, որով մեծ վտանգի մը առաջքը առնուեցաւ։

— Ընդհարման պահուն երկու մակոյկներ ընկղմեցան։ Ասոնք նոյն միջոցին կամուրջին առջեւ կեցած ըլլալով, կոտրած երկաթ գերանները եւայլն անոնց մէջ ինկան, որով մակոյկները այդ ծանրութեան չկրնալով դիմանալ, ընկղմեցան։ Մակոյկավարները ազատուեցան, սակայն մէկը ծանրապէս վիրաւորուած էր։

— Կամուրջին տակը կը գտնուէին մաքսային պաշտօնեայ Մէհմէտ Ալի էֆ., նաւավարը եւ պահակ զինուոր մը որոնց կեանքը մեծ վտանգի մէջ էր. սակայն Թղթատարական մակոյկը իսկոյն օգնութեան փութաց եւ ազատեց զանոնք։

— Ինչպէս ծանուցինք, կամուրջը բաց ըլլալով, ոչ ոք կը գտնուէր, որով մարդու կորուստ չպատահեցաւ։

—Վեհ. Սուլթանը իմանալով այդ արկածը, հրամայեց քննութիւն կատարելով արդիւնքը տեղեկագրել. նաեւ նորոգութիւնները շուտով կատարելով անցուդարձը վերսկսիլ, ժողովրդեան դժուարութիւն չպատճառելու համար։ Կայս. Իրատէով արկածին վայրը փութացին սենեկապետ Րաղըպ փաշա, կայս. Թիկնապահ Մէհմէտ փաշա եւ Միւսահիպ Խալիլ պէյ։ Քիչ վերջը նաեւ հոն փութացին ծովային ու ոստիկանութեան նախարարները, կայս. մասնաւոր Թիկնապահ Ֆէհիմ փաշա, Բեյօղլիի կառավարիչը եւ ուրիշ պաշտօնատարներ, որոնք հարկ եղած քննութիւնը կատարեցին եւ փութով նորոգութեանց սկսել տուին։

—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ կամուրջին նորոգութիւնը այսօր անպատճառ աւարտի։ Երէկ եւ գիշերը հետզհետէ տեղեկութիւն կը հաղորդուէր Կայս. Պալատ՝ նորոգութեանց վիճակին վրայ։

—Բացուող ու գոցուող երկու մասերը իրենց տեղերը դրուած են. միայն ընկղմած տուպաներուն տեղը բաց մնացած էր, սակայն անոնց տեղ Շիրքէթի հին նաւամատոյցներուն տուպաները դրուեցան։ Հիմա վրայի մասերուն նորոգութիւնը կը կատարուի, որուն վրայ կայս. մասնաւոր Թիկնապահ Մէհմէտ փաշա եւ Միւսահիպ Խալիլ պէյ կը հսկեն՝ կայս. Իրատէի մը համաձայն։ Ծովային նախարար Ճէլալ փաշա ու նաւային բարձրաստիճան սպաներ ալ ներկայ են։ Երէկ իրիկուան կայս. մասնաւոր Թիկնապահ Ֆէհիմ փաշա, ծովային նախարարին մօտ երթալով, կայս. Իրատէի մը համաձայն ծանոյց փութացնել նորոգութիւնները։

—Փայտէ տուպաները ցած ըլլալով անոնց վրայ գերաններ կը դրուին՝ կամուրջին հաւասարեցնելու համար։

—Կամուրջը առայժմ տեղ մը միայն պիտի ունենայ նաւակներու անցուդարձին համար։ Պահակներ պիտի հսկեն ընդհարում չպատահելու համար անոնց միջեւ։

—Երէկ Պոլսէն Ղալաթիա ու փոխադարձաբար անցնողները նաւակներով գացին. նաւահանգիստին պաշտօնեաները կը հսկէին անոնց երթեւեկին։ Նաւավարներէն շատերը ուզեցին անցորդներէն քսանական փարա առնել, բայց ոստիկանները տասը փարայէն աւելի չարտօնեցին։

—Ծովային նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդականը վնասի հատուցում պահանջեց Քալցի շոգենաւին պատկանած ընկերութենէն։ «Բրօթէսթօ»ները երեք օրինակ պատրաստուեցան՝ մէկը՝ ընկերութեան, մէկը՝ նաւապետին եւ միւսն ալ շոգենաւին տիրոջը։ Ասոնք ղրկուեցան Անգլիոյ հիւպատոսարանը։ Ծովային նախարարութիւնը վնասի հատուցում կը պահանջէ՝ կամուրջին խորտակուած մասերուն շինութեանը, անցուդարձի դադրելէն առաջ եկած վնասին, ընկղմած մակոյկներուն եւ վիրաւորուած նաւավարներուն համար։

—Լ. Հէրըլտ կ'ըսէ թէ ծովային նախարարութիւնը քսան հազար ոսկիի վնասի հատուցում կը պահանջէ։

### ԲԵՐԱՅԻ ՍԻՐՔԸ

Ինչպէս երէկ ծանուցինք, շքեղ ներկայացում մը պիտի տայ այս գիշեր՝ ի նպաստ Պ. Ռամիրէզի, յոյժ հետաքրքրաշարժ յայտագրի մը համաձայն։

### Երկրորդ գեղարուեստական Ցուցահանդէս Տէր ՍԻՆԿԸՐ Մանիւֆաքթիւրինկ Գոմբէնիի կողմէ

Ընկերութեան կեդրոնատեղւոյն սրահներուն մէջ կազմակերպուած, Բերա, մեծ փողոց, Պօն Մարշէին դէմ։

Ցուցահանդէսը բաց է ամէն օր առտուան ժամը 9էն մինչեւ իրիկուան ժամը 7 (Ը. Ե.)։

Մուտքը ձրի է։

## ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մուշի մեր թղթակցէն նամակ մը ընդունեցանք հոկտ. 10 թուականով, ուր կը յայտնէ թէ անձկութեամբ կը սպասուի վիճակին նորընտիր Պատր. Փոխանորդ Տ. Գնէլ Ծ. Վրդ.ի ժամանման, որուն նուիրելիք ջանքերուն եւ հոգածութեան շնորհիւ կը յուսան հարթուած տեսնել կարգ մը եկեղեցական, կրթական ու ազգային խնդիրներ։ Ազգայինը մասնաւորապէս, լքեալ կանանց խնդիրը, որ տարիներէ ի վեր պարբերաբար կը զբաղեցնէ Պատրիարքարանն ու լրագրութիւնը, հարկ է որ լուծում մը գտնէ վերջապէս։ Եկեղեցական խնդիրներ ըսելով պէտք է հասկնալ, այս պարագային, տգէտ ու շահախնդիր քահանաներու զեղծումները՝ որոնց անընդհատ կրկնումն ու յարատեւութիւնը կը սպառնան իրենց եկեղեցիէն ուծացնել Մուշի հայ համայնքին նման ջերմեռանդ ու բարեպաշտ ժողովուրդ մը։ Քահանայական զեղծումներու տեսակէտով, Պուլանըք տխուր իրողութիւններ կը պարզէ, որ հոգեւոր հովուութեան լուրջ ուշադրութեան արժանի է։ Գալով կրթական գործին, ոչ նուազ խղճալի երեւոյթ մը կը պարզէ անիկա։ Մուշի քաղաքամիջի հինգ վարժարանները անկերպարան վիճակ մը ունին. վերի թաղի դպրոցը տարիներէ ի վեր փակ կը մնայ՝ ուսուցիչներու ամսաթոշակներուն անվճար մնալուն պատճառաւ։ Միկրաշէն թաղի Ա. ուսուցիչը դատարան դիմած է իր կէս տարեթոշակը գանձելու համար։ Մուշի ազգ. վարժարաններուն մէջ, ընդհանուր կերպով, ո՛չ կրթական որոշ ծրագիր կայ, ո՛չ դասագրքի միօրինակութիւն։

Մասնաւորելով խօսքը դպրոցներու այս անկերպարան վիճակին վրայ, մեր թղթակիցը կ'աւելցնէ.—«Նախորդ տարի այս միջոցին էր որ Արեւելքի մէջ կը զգացնէի պէտքը կեդր. Վարժարանի մը հաստատման, Մուշի մէջ, վարժարաններու միացումով. դեռ քանի մը օր առաջ տեղւոյս Ուսումն. Խորհուրդի անդամներէն մէկը ցոյց կուտար ինծի այդ նպատակով պատրաստուած կրթական ծրագիրը որ բարձր թաղի եղաւ՝ դժբաղդաբար։ Մուշի մեր վարժարանները, որոնք անցեալին մէջ այնքան բեղուն շրջաններ բոլորած են՝ դրացի քաղաքներու վարժարանները նմանցնելու աստիճան, այսօր այնքան յետամնաց են, որ բաղդատութիւն իսկ չեն վերցներ»։—Եւ կ'եզրակացնէ, Տ. Գնէլ վարդապետի ուշադրութիւնը հրաւիրելով այժմէն կրթական այս անկեալ վիճակին վրայ։

Երբ այս տողերը կը հրատարակուէին հոս, հաւանական է որ Մուշի Պատր. Փոխանորդը իր պաշտօնատեղին հասած ըլլայ կամ հասնելու մօտ, եւ իր ճամբորդութեան յոգնութիւններն առնելէ ետքը, Առաջնորդարանի իրաւասութեան տակ գտնուած գործերը ուսումնասիրելով, լրջօրէն ձեռք առնէ նաեւ դպրոցական խնդիրը։ Արմաշական վարդապետը ուսման բաւականաչափ պաշար մը ունի եւ ամէն բարի տրամադրութիւն՝ օգտակար դառնալու այն ընդարձակ թեմին որուն հովուութեան կը կոչուի։ Բայց դպրոցներու բարեկարգութեան համար ամէն բան իրմէ սպասել՝ չափազանց պահանջկոտութիւն պիտի ըլլայ. տեղական մարմիններուն, Ուսումն. Խորհուրդ, Հոգաբարձութիւն, Թաղ. Խորհուրդ եւ այլն, համերաշխ գործակցութիւնը ինչպէս նաեւ ծնողքներուն պարտաճանաչութիւնը անհրաժեշտ են, եւ այս բարոյական ու նիւթական կրկնակ օժանդակութեամբ միայն Տ. Գնէլ Ծ. Վրդ. պիտի կրնայ բաղձացուած վիճակին հասցնել Մուշի վարժարանները։

—Թիֆլիզէն կը հաղորդեն թէ պատկանեալ նախարարութեանց կողմէ տակաւին սկզբնաւորութիւն չէ եղած եկեղեցական կալուածներուն ամսականները հաւաքելու։ Վարձակալները թէեւ ժամանակ տարած են ամսականները վճարելու համար, բայց ձեռնհաս պետական պաշտօնեայք պատասխաներ են թէ ընդունելու հրահանգ չունին եւ այս մասին նոր կարգադրութեան մը կը սպասեն Բեդերբուրկէն։

—Բաբերդի առաջն. տեղապահ Տ. Արիստակէս Վրդ. Խաչատուրեանի նկատմամբ գանգատագիրներ կը հասնին, թէ դպրոցական գործի մասին բոլորովին անտեղեակ ու անհետաքրքիր ըլլալով, չզբաղիր անով, թէ Գաւառական ժողով չի գումարեր եւ ժողովականներն ալ՝ իրենց կարգին՝ պաշտօն հաւաքումը կը դժուարացնեն։ Թաղականներուն եւ վարժարանի ուսուցիչներուն նկատմամբ ալ դիտողութիւն կ'ըլլայ թէ անյարմար են իրենց ստանձնած պաշտօնին։ Անհամաձայնութիւնը կատարեալ է ժողովականներուն եւ տեղապահ վարդապետին միջեւ որ դժբաղդաբար զուրկ կը գտնուի Բաբերդի նման թեմ մը վարելու կարողութենէն։

—Պարտիզակէն կը գրեն թէ, Արմաշի միաբան Տ. Եղիշէ Վրդ. Խաչերեանի հայրը՝ Ճանիկ աղա՝ մեռեր է այնտեղ։ Հանգուցեալը բաւական տարիներ վարած էր գիւղին մուխթարութիւնը եւ անդամակցած Թաղ. Խորհուրդին եւ Հոգաբարձութեան։ Տ. Թորգոմ եւ Տ. Եղիշէ Վրդ.ները Արմաշէն Պարտիզակ երթալով, ներկայ գտնուեր են յուղարկաւորութեան։

## Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ԳՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՊԼ)

ՔՈՑՏԱՄ, 9 Նոյ. — Վիլհէլմ կայսեր առողջական վիճակին վրայ այս առտու հրատարակուած բժշկական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ վիրաբուժական գործողութենէն առաջ եկած բորբոքումը հետզհետէ կը նուազի։ Խռչափողին ձախ կողմը, ուր վիրաբուժական գործողութիւնը կատարուեցաւ, գոհացուցիչ է, սակայն փոքր վէրքին բուժումը ութ օրուան կարօտ է. Կայսեր ընդհանուր վիճակը լաւ է։

ՊԵՐԼԻՆ.— Վիլհէլմ կայսեր առողջական վիճակը գոհացուցիչ կերպով կը շարունակէ.

ՆԱՊՈԼԻ.—Իտալիոյ ելմտական նոր նախարար Պ. Ռոզանօ այս գիշեր անձնասպան եղաւ ռեվոլվերով։

ՀՌՈՄ.—Լրագիրները կ'ըսեն թէ Պ. Ռոզանոյի անձնասպանութեան շարժառիթը կը կազմէ ընկերվարականներուն կողմէ անոր դէմ մղուած պայքարը. նաեւ իր երկու զաւակներու ընթացքը։

—Պ. Ռոզանօ, իր կնոջ ուղղած նամակի մը մէջ, կ'ըսէ թէ պարկեշտ մարդ մըն էր եւ իբրեւ պարկեշտ մարդ կը մեռնի։

ՎԻԷՆՆԱ.—Աւստրիոյ Խորհրդարանը նոյեմբ. 17ին պիտի գումարուի։

ՓԱՐԻԶ.— Պ. Լուպէ հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Յունաստանի թագաւորին։ Ներկայ գտնուեցան նաեւ Պ. Պ. Քոմպ ու Տէլքասէ։

Ծանօթ. Խմբագրութեան.— Երէկուան հեռագիրներուն մէջ սխալմամբ ըսուած էր թէ Հունգարիոյ Երեսփ. Ժողովին ատենապետ ընտրուած է Պ. Թալլիան տը Վիղէք, ընտրուածն է Պ. Տոզիոսէր տը Բէրցել։ Գեր-ատենապետ ընտրուեցաւ Պ. Նաքոսի։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ՀՌՈՄ, 9 Նոյեմ.—Հռոմի ռուս դեսպան Պ. Նէլիտօվի յաջորդեց Բարիզ դեսպան Ուրուսով իշխանը։

ՆԱՊՈԼԻ.—Իտալիոյ ելմտական նոր նախարար Պ. Ռոզանօ անձնասպան եղաւ։ Շարժառիթը այն ծանր ամբաստանութիւններն են զորս ընկերվարականները ըրած են անոր դէմ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Նիւ-Եորքէն կը հեռագրեն թէ ուրիշ երեք նահանգներ ալ համամիտ գտնուեր են Փանամայի անջատման շարժումին։

ՊԱՔՈՒ.— Երկու վերջին օրերուն տասը միլիոն փութ քարիւղ ծախուեցաւ։ Գիները հաստատուն են, սակայն նոր բարձրացում չկայ։

ՓԱՐԻԶ.—Ծայրագոյն Արեւելքի ֆրանսական ստացուածքներու յանձնաժողովը այսօր կատարեց իր տարեկան գումարումը։ Պ. Լըպպէ պատմեց վերջերս Ծայրագոյն Արեւելք կատարած իր ուղեւորութիւնը, եւ ծափահարուեցաւ։

—Պ. Լուպէ երբ Իտալիա ուղեւորի Ֆիրէնցէ ալ պիտի հանդիպի։

ՀՌՈՄ.—Հոկտեմբեր ամսուան մաքսային հասոյթները 3,600,000 ֆր.ի նուազում մը ցոյց կուտան։

## ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ
### ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՄԻԱՑՈՒՄ
### ԱՐԺԵԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄ

Օսմ. փոխանակեալ արժեթուղթերու փոխանակումը, միացեալ առժամեայ արժեթուղթերու հետ, տեղի պիտի ունենայ կիրակի ու տօն օրերէ եւ ուրբաթէ զատ ամէն օր ժամ 10էն 3 (Ը. Ե.) Ղալաթիոյ մէջ Օսմ. Պանքային արժեթուղթերու ճիւղին մէջ, ուր ներկայացողներուն տրամադրութեանը տակ պիտի ըլլան պորտոներ՝ փոխանակուելիք արժեթուղթերու թիւերուն արձանագրութեանը համար. նաեւ վճարացոյցեր։ Պանքային պաշտօնեաները պիտի կատարեն պորտոյին պատրաստութիւնը եւայլն, եթէ ներկայացողը կարող չըլլայ։ Պորտոները եւայլն պէտք է ստորագրուին ներկայացնողին կողմէ, նշանակելով անունը, հասցէ ու ներկայացման թուականը։ Պորտոները կրկին օրինակ պիտի պատրաստուին եւ ամենայն ճշդութեամբ։ Անընթեռնլի կամ աւրուած թիւեր պարունակող պորտոները պիտի մերժուին։ Որովհետեւ ոչ-փոխանակելի դրամագլուխին մէկ ստորաբաժանումին համար կտորակաւոր արժեթուղթ պիտի չտրուի, արժեթուղթին տէրը նոյն վճարացոյցին վրայ պիտի նշանակէ թէ կ'ուզէ՝ կտորակին տեղ դրամ ստանալ, թէ զայն դրամով ամբողջացնել, առժամեայ արժեթուղթ մը ստանալու համար։ Այդ կերպով վճարուած կամ ամբողջացած արժեթուղթի կտորակներուն գինը պիտի սահմանուի՝ արժեթուղթերուն յանձնուած օրը։ Վճարումը պիտի կատարուի՝ առժամեայ արժեթուղթերը յանձնուելու պահուն։ Հին արժեթուղթերը երբ թուաւոր պորտոներով եւ վճարացոյցի հետ յանձնուին, Պանքան անուանական ընկալագիր մը պիտի տայ՝ զոր ներկայացնողը պարտաւոր է օրինաւոր կերպով ստորագրելով վերադարձնել՝ ստանալու Միացեալ Պարտքի առժամեայ արժեթուղթերը, եւ եթէ հարկ ըլլայ, արժեթուղթերու կտորակներուն փոխարժէքը։ Առժամեայ արժեթուղթերը կամ ամբողջ գումարը պիտի ներկայացնեն եւ կամ հինգ մասի բաժնուած պիտի ըլլան։ Յառաջիկային առանց ծախքի պիտի փոխանակուին նոյն ձեւով վերջնական արժեթուղթերու հետ. Ընկալագիրը ցոյց պիտի տայ այն պայմանաժամը, որու միջոցին Պանքան ճշդման գործողութիւնը պիտի կատարէ. այդ պայմանաժամը կարելի եղածին չափ կարճ պիտի ըլլայ։

## ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

### ՓԱԿՈՒՄ 27 Հոկտեմբեր

| | | | |
|---|---|---|---|
| Օսմ. Գոնսոլիտէ Սեռի Դ. | Օ. Ո. | 35 | 16 |
| Ամէնէն բարձր գին | » | 35 | 18 ½ |
| Ամէնէն վար գին | » | 35 | 14 |
| Րումէլիի երկաթուղի գոյ. | Ֆր. | 135 | 87 |
| Ամէնէն բարձր գին | » | 137 | 12 |
| Ամէնէն վար գին | » | 135 | 62 |

### ԲԱՑՈՒՄ 28 Հոկտեմբեր

| | | | |
|---|---|---|---|
| Օսմ. Գոնսոլիտէ Սեռի Դ. | Փ. Գ. | 35 | 14 |
| Րումէլիի երկաթուղի | Ֆր. | 135 | 75 |
| Շիրքէթի Խայրիէ | | 30 | — |
| Օսմանիէ | | — | — |
| Ռէժի | | — | — |
| Օսմ. Պանքա | | — | — |
| Յունական պանքա | | 424 | — |
| Տէրքօզ | | 258 | — |
| Օսմ. Ապահ. Ընկ. | | 4 | 50 |
| Թռամուէյ բաժնեթուղթ | | 6 | 02 |
| » ժուիսանս | | 1 | 50 |
| » պարտաթուղթ | | 493 | — |
| Ճարաֆ Գ. Գուլսոյ | | 496 | — |
| Թրանսվալ | | 98 | — |
| Քրէտի Ֆոնսիէ էժիբսիէն | | 265 | — |
| ավրիօվ | | 72 | 80 |
| Անատոլըի երկաթուղի բաժնեթուղթ | | 11 | 80 |
| « պարտաթուղթ « | | 511 | — |

### ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

| | | | |
|---|---|---|---|
| Լոնտոն 3 ամիս | Ղրշ. | — | — |
| » » » չէք | » | 108 | 35 |
| Բարիզ » » | Ֆր. | 23 | 10 |
| » » » չէք | » | — | — |
| Պէրլին անտոկոս չէք | մարք | 18 | 77 |
| Վիէննա չէք | ֆիոր. | 21 | 99 |

### ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

| | | | |
|---|---|---|---|
| Ֆրանքնոց | Ղրշ. | 87 | 01 |
| Անգլիական ոսկի | » | 109 | 28 |
| Ռուս էմբէրիալ | » | 89 | 30 |
| Քրիմէց | » | 51 | 07 |
| Մէճիտիէ արծաթ | » | 107 | 29 |
| Մէճիտիէ | » | — | — |
| Ռուպլի թղթադրամ | Օ. Ո. | 8 | 66 |

## ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

### ԼՈՆՏՈՆ, 9 Նոյեմբեր

| | | | |
|---|---|---|---|
| Անգլիական Քոնսոլիտէ | | 88 | 18 |
| Օսմանեան Թանզ սէրի Բ. | | 60 | 75 |
| » » » Դ. բաց. | | 32 | 63 |
| » » » Դ. գոց. | | 32 | 63 |
| Օսմանեան Պանքա | | 13 | 63 |
| Ռուսական 1890 | | — | — |
| Հելլենական 5 % | | 42 | 50 |
| » Մօնօբօլ | | 44 | — |
| Պուլկարական 1888 | | 92 | — |
| Էժիբսիէն Իւնիֆիէ | | 104 | 75 |
| Օսմինիայ | | 105 | — |
| Թրանսվալ | | 2 | 75 |
| Ալտին երկաթուղի | | 14 | 50 |
| Փոխանակագիր | | 25 | 350 |

### ՓԱՐԻԶ, 9 Նոյեմբեր

| | | | |
|---|---|---|---|
| Ֆրանս. Թանզ 3 % | | 98 | 17 |
| Միացեալ պարտաթուղթ բաց. | Ղրշ. | 88 | 07 |
| Միացեալ պարտաթուղթ գոց. | » | 87 | 85 |
| Օսմ. Կայս. Պանքա | Ֆր. | 590 | — |
| Օսմանիէ | » | — | — |
| Րումէլիի երկաթուղի | » | 139 | 75 |
| Օսմ. մաքսատուն | » | 462 | — |
| Օսմ. Ռէժի | » | 370 | — |
| Կրէօնքէն Թիւրք 4 % | » | 501 | — |
| Քրէտի Լիոնէ | » | 1124 | — |
| Իտալական Թանզ | » | 103 | 75 |
| Սպանիական արտաքին | » | 93 | 47 |
| Թրանսվալ | » | 96 | 75 |
| Չէք Լոնտոնի վրայ | » | 25 | 16½ |
| Դրամագլուխ | » | — | — |

### ՎԻԷՆՆԱ, 9 Նոյեմբեր

| | | | |
|---|---|---|---|
| Փոխան. Լոնտոնի վրայ | Ֆր. | 239 | 50 |
| Րումէլիի երկաթուղի | » | 147 | 75 |
| Օսմ. Ռէժի | » | — | — |

### ՊԵՐԼԻՆ, 9 Նոյեմբեր

| | | | |
|---|---|---|---|
| Թուալը | Ֆր. | — | — |
| Րումէլիի երկաթուղի | » | 145 | — |
| Անատ. երկթ. պարտաթուղթ | » | 103 | 20 |
| Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս. | » | 20 | 230 |

### ՊՐԻՒՍԷԼ, 9 Նոյեմբեր

| | | | |
|---|---|---|---|
| Միացեալ պարտք | | 87 | — |
| Րումէլիի երկաթուղի | | 138 | 75 |

ԲԵՐՇԸՐՈՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Բերա, Մեծ Փողոց, թիւ 410

Բէրշըրոն վաճառատունը որ Կ. Պոլսոյ վաղեմի մէկ հաստատութիւնն է, նորէն բացած է ոսկեզօծման, փայլի ու կահ կարասիքի գործարանը ու վաճառատունը։ Վերանորոգած է գործարանին մէջ պատրաստութեանց եղանակը. նաեւ բաւական կարեւոր դրամագլուխ մը ունի։ Յանձնուելիք գործերը կատարելապէս, կարճ միջոցի մէջ ու խիստ աժան կը կատարէ։ Իր հին համբաւը պահելով ժողովրդեան համակրութիւնն ու վստահութիւնը պիտի շահի։ Վաճառատան ու գործարանին մէջ ատ կարեւոր նորութիւններ կան։

ՄՈՒԶԱՅԷՏԷ ԻԼԷ ՖԻՐՈՒԽԹ

Գատըգիւղ Սերոբեան էֆէնտինին միւթէվէֆֆա Գաֆաֆեան Յովսէփ էֆէնտի զիմմէթինտէ իքինճի մաքբէմիի թիճարէթ իլամըյլէ մահքիւմիւն պիհ ալաճաղըն ըն թէէմինի թէվիքէսի իչիւն միւթէվէֆֆանը մէրգումին մալը օլուպ հիպալի էէնի գաբուսընտա Փայիքքասը տէրունինտէ գըղզգաւ մահճուզ պուլունան Մարկրիթ խամինտէ խաթիմրոթլա տիկէր խաթիմրաթ ալլըսուսլ պիլիլան իճրաի միւզաերէթլէրիլէ Նէճիճէի միւզաեէտէլէրինին իչառը խուսուսը մահքէմէի թիճարէթ րիասէթը էվվէլլիյինին ֆի 4 Թըշրինի էվվէլ սէնէ 319 Թարիխ վէ 160 Նումէրօլը իլամըն բիլաճէթը ալինխէսինէ պիլվիրուս գալէմէ հավալէ պույուրուլան Թէղքէրէսի մէէլինէ Նուգարէն սալիֆիւզզիքր խաթիմրոթլար մինֆէրիտէն գալէմը մէզքիւր մարիֆեթիլէ վէ միւնասիր մօսիկօ Թասթրօ վասթասիյլէ լիրալը օսմանի խիւզ ղրուշտան չէհրը հալը րուժինին օն պէշլինճի վէ խիրմի իքինճի վէ խիրմի ասզուզընճը չըհարշէնպի կիւնլէրի յիման սաէրէսի բիլէկժաէրինտա սաաթ ալթըտան սէքիզէ գատար Նիգամէն իքթիզա իտէն միւզաերէտէ ալէնէէսի պիլիճրա մէէլը Թէզքէրէսէ Նագարէն խըյար քէյֆիյէթօտէն սօնրա հէր քիմին էօհտէսինտէ Թէքարրուր իտէր իսէ պիլա Թէրէտտիւտ խուսը տէ իքի տէլալիյէ ըլէ սալիֆիւզզիքր խաթիմրոթլար պէտէլի էսմանլարընը բէշին ի թմա իթմէք վէ (տալտամըրըս) տէֆթէրինի տախի կէօրմէք արզու իտէնլէր միւնասիր մօսիկօ Թասթրօզա վէ խաւսս գալէմէ միւրաճաաթ իթմէլերի իլան օլունուր։ 2—3

Առաջնակարգ Ընկերութիւն **Հունկարացւոց** Ընդհանուր Ապահովագրութեանց

ՀԻՄՆԵԱԼ 1857ԻՆ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿՈՎ. ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Ի ՊՈՒՏԱՓԷՇԹ

ԿԵՆԱՑ ԲԱԺԻՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ՎՃԱՐՈՒԱԾ 332 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ — ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ 114 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ — ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ 461,035,390 ՖՐԱՆՔ

Սոյն Ընկերութեան պայմանները՝ Թուրքիոյ մէջ գործող միւս Ընկերութեանց պայմաններէն, ԱՄԵՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐՆԵՐՆ ԵՆ։

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ խիստ օգտակար պայմաններով ու անմրցելի գիներով.— ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ի դէպ մահու եւ կենաց՝ շահաբաժնի մասնակցութեամբ եւ երաշխաւորեալ տոկոսի սակերով, ինչպէս նաեւ աղջկանց դրամօժիտի ու մանչ տղայոց դրամագլխի կազմութեան, եւ ցմահ գանձելի տարեթոշակներու։

Կ'ԱՐԺԷ ՈՒՐԵՄՆ ԱՅԼՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵԼԷ ԱՌԱՋ՝ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՆ ԱՉՔԷ ԱՆՑՆԵԼ։ Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար, դիմել Ընկերութեան Ընդհանուր Գործակալութեան։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆ Է
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ ՈՒ ՁԵՌՆՀԱՍ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Ընդհ. Գործակալ բովանդակ Թուրքիոյ
ՈՐԴԻՔ Ն. ՊԱՌՆԱԳԵԱՆԻ
Պոլիս Պառնաքան խան

ՀԱՋԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ
ԽԱՅԾՂԱՆ ՀԱՃԸ ԷԲՐԷՄ

Խայծղանի այս ջուրը ամէն կերպով գերազանց է Եւրոպայէ բերուած կարգ մը նոյն կարգի ջուրերէ որոնց բաղադրութիւնը յայտնի չէ, եւ որոնց համար այնքան չինծու գովեստներ կը կարդացուին՝ Հաճը Էբրէմ խայծղանը օսմ. ու օտար բժիշկներու գնահատմանը եւ առողջապահական Խորհուրդին արտօնութեանը արժանացած է։ Անոր գործածութիւնը բնաւ ստամոքսի խանգարում առաջ չի բերեր, ինչպէս կ'ընեն խայծղանի միւս ջուրերը։ Խիստ օգտակար է հազի, ցնցղատապի, կուրծքի հարբուխներու, ինֆլուէնցայի եւ Թոքախտի առաջին շրջաններուն։ Կը գտնուի առաջնակարգ վաճառատուններու եւ դեղարաններու մէջ։ Գինն է հինգ ղրուշ։ 16—80

ԱԶԴՈՒ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ ՄԸ

Մաքրողականի մը եթէ պէտք ունիք և կը փափաքիք տանելի ներգործելու խմել անմիջական ազդեցութեամբ, Բուդէզ Եռնոսի նման գգուեցուցիչ ջուրերուն գեղերը, որոց մեծագոյն մասը կեղծ են, եւ փութացէք գնել։

VILLACABRAS

աշխարհահռչակ մաքրողականն, որ բնական աղբիւրներէն Բասզքօնեան դրութեամբ զտուած յստակ ջուր մըն է և առ գիրտու կը խմուի։ Ազդեցութեան անմիջական։ ՎԻԼԼԱՔԱԲՐԱՆ ուրիշ ընծողական ջուրերու նման ոչ խիթ և ոչ անհանգստութիւն կը պատճառէ։ Առտուն անօթի, ջուրի դաւաթ մը ՎԻԼԼԱՔԱԲՐԱՆ՝ տասը վայրկեան ընդմիջումով երկու անգամէն կէս առ կէս խմել, բաւական է կատարելապէս մաքրուելու։ Գնդութիւն, գլխացաւ և ստամոքսի խանգարում ունեցողներ, մանաւանդ նստողական կեանք վարող անձինք, եթէ ամէն առտու թէյի կամ գինիի դաւաթ մը Վիլլաքապրան խմեն, կ'ազատին գնդութենէն և անոր հետեւանք հիւանդութիւններէն։

Կը ծախուի ամէն դեղարաններու և դեղավաճառատուններու մէջ։ 504

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլի, Գօրնոյի, Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող շոգենաւք։

| Անուանք | Թօնօ | Անուանք | Թօնօ |
|---|---|---|---|
| Բամսէգ | 3000 | Թիպր | 2500 |
| Անզիա | 3000 | Նէրթիս | 2400 |
| Թէյլոր | 3000 | Օսայրիս | 2250 |
| Քամերոնուս | 3000 | Բէյրա | 2250 |
| Ցարօս | 3000 | Աթէնեա | 2000 |
| Օսմանլի | 3000 | Հարբընի | 1500 |
| Մարիօթիս | 2500 | Գիւլէա | 1500 |

Ցարօս շոգենաւը, նաւապետ Նիւիկէն, ամսոյս դէպի 25ին Լիվրբուլէն հոս կը սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹԹԱԼ և ԸՆԿ.
Ռէհիմ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
194 21. Ճէյմս Սդրիթ Լիվրբուլ։

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԷ ՎԵՐՋԸ՝ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ

Երբ տենդեր և երկայն հիւանդութիւններ և անհանգստութիւններ որոնք մարմինը տկարացուցած և ընդհանուր անզօրութեան մէջ ձգած են, ի հարկէ մարդս զօրացուցիչ բանի մը կարօտ է որ զինքը շուտով կատարեալ առողջութեան հասցընէ։

SCOTT'S EMULSION

աշխարհիս մէջ առաջին կարգի զօրացուցիչ դեղ մըն է և իրեն հաւասարը չիկայ։ Ասիկայ թէ ախորժակ կուտայ և թէ մարսողութիւնը կը շտապէ. Մարմինը կը զարգացընէ և նոր հարուստ արիւն կուտայ, կենսունակութիւնը կը վերականգնէ և հիւանդութեան դիմադրելու համար ընդհանուր դրութեան զօրութիւն կուտայ։ Ըսգօթի Բաղադրութիւնը թէ կերակուր և թէ դեղ է. և տկարացած դրութեան մը կարօտ եղած միս և զօրութիւնը առատապէս կը մատակարարէ. և տար անհամար օգտակար գործողութիւնները սուտ զարմանալի են։ Անտարակոյս մեծ վտանգի մէջ է դրութիւնը երբ միս և զաւալ կը կորսնցնէ և հետեւապէս շուտով այնչափ կը տկարանայ որ հիւանդութիւններու դիւրաւ զոհ կ'ըլլայ։

ԸՍԳՕԹԻ ԲԱՂԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

բոլոր կերակուրներու զօրութիւնը կը պարունակէ, դիւրի վատնումը կը դադրեցնէ և առողջառատ միս կը կազմէ։ Ընդ միշտ վարդագոյն փաթեթի մը մէջ և վրան այս պատկերով կը գտնուի։

Շիշերու վրայ առօր ուշադրութիւն ընել պէտք է։

Բոլոր դեղագործներէ և դեղարաններէ կը ծախուի։

25

PAPIER FAYARD ET BLAYN

Կը բուժէ հարբուխը, կուրծքի բորբոքումները, յօդացաւը, ճմլում, վէրք ևլն։ Անծամ դեղ այտուցներու և կոշտի համար։

Կը գտնուի բոլոր դեղարաններու մէջ. (փնտռել մեր ստորագրութիւնը)։ 2—12

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ
ՄԻԱԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԻՏԻԻ ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՍԱՆԴԱԼՈՎ
SANTAL MIDY

ՍԱՆԴՕԼ ՄԻՏԻ

Անմիջապէս կը ջնջէ տօթը, ցաւերը, նեղութիւնները, 48 ժամուան մէջ կը բուժէ հոսումները. յայտ ազդեցիկ է միզանցքի հիւանդութեանց մէջ, միզանց քարբորբոքման, արիւնամիզութեան, առանց միջացաւ պատճառելու զոր առաջ կը բերեն անգուտ և ուրիշ դեղերու հետ խառն սանդալները։
Ամէն քաբսիւլ ՄԻՏԻ անունը կը կրէ։
Ամէն դեղարաններ

A.

ՊԱԼՔԱՆ
ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՍՈՖԻԱ

Դրամագլուխ, պահեստ եւ երաշխաւորութեան գումար Ֆր. 7,500,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

1899ի ապահովագրութեանց գումարն է 19,534,276 Ֆր.։ Ամբողջ կեանքի վրայ և խառն ապահովագրութիւն, կրկին դրամագլխով, տղոց օժտի դրամագլուխ այլեւայլ կարգադրութիւններով, չափաւոր սակերով ու նպաստաւոր պայմաններով։ Ինչպէս մէկ տարուան ապահովագրութենէ յետոյ ապահովագիրը անվճարելի կը դառնայ, այսինքն Ընկերութիւնը ո՛և է առարկութիւն չըներ ապահովագրեալին անձնասպանութեան, մենամարտի, ամէն կողմ ճամբորդելու պարագային, եթէ առանց խմբեր ոտնակոխ ալ կատարուի. Նմանապէս ո՛և է սակի յաւելում չի պահանջեր։ Ապահովագիրները վեց ամիս յետոյ կրկին կը նորոգուին։

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ներկայ ապահովագրութեանց գումարն է 460,267,203 Ֆր.։

Գանձուած Ապահովագին 1,433,965 Ֆրանք։

Ապահովագրութիւն փայտաշէն ու քարուկիր շէնքերու, կարասիներու և ապրանքներու՝ նպաստաւոր պայմաններով։

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն վաճառքներու, շոգենաւերու մարմին աշխարհիս ո՛ր կողմն ալ ուղեւորին։

1896ի շահաբաժինն է հարիւրին 18 ու կէս. 1897ինը՝ հարիւրին 18. 1898ինը՝ հարիւրին 18 և 1899ինը՝ հարիւրին 16։

Ընկերութեան դրամատուններն են ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ Կ. Պոլիս, ԱՆԿԼՕ-ԱՒՍՏՐԻԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ, Լոնտոն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ, Սոֆիա։

Գործակալ ընդհանուր Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ։

Կ. Պոլիս Ղալաթիա, Թահթապրուն խան, Օ. Մ. Պանքային դիմաց։

Գաւառաց համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կը փնտռուին։

ՌՈՍԻԱ
ROSSIA COMPAGNIE D'ASSURANCES
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆԵԱԼ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Պետերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ. ապրանքներու փոխադրութեան ու նաւերու ստորակէտի խորտակումի դէմ, ինչպէս նաեւ կեանքի վրայ, ամէն կարգի պայմաններով։

| | |
|---|---|
| Ընկերութեան դրամագլուխը՝ ամբողջապէս վճարուած | 10,666,667 Ֆր. |
| Տարեկան խնայողութեան գումար | 122,000,000 » |
| Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար | 249,400,000 » |
| 1901 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս | 54,000,000 » |

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլիս մասնաճիւղին, Ազարեան խան, Վօյվօտա, Ղալաթիա, և Ղալաթիոյ գործակալութեան, Խոճա Կեօմրիւկ խան, Քարաքէօյ վրայ։
Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ 524

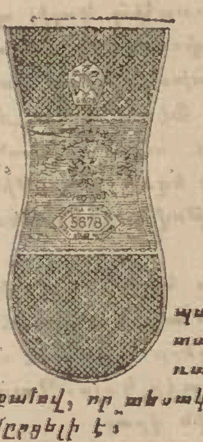

ԻՆՃԻՃԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ ԵՒ ԸՆԿ.

ПРАВДИВІЙ МАРКА ОРЕЛЪ
ОРИГИНАЛЬНІЙ ОРЕЛЪ
*МОНОПОЛЬ*

պատիւ ունին ծանուցանել իրենց յարգոյ յաճախորդաց թէ, վաճառատան բազմազան տեսակներու վրայ այս տարի աւելցուցած են նաեւ առաջնակարգ լաստիկ կօշիկներու նոր մեթոդ մը, վերը բուցուած մարքայով, որ տեսակի ազնուութեան, տոկունութեան եւ աժանութեան տեսակէտով անմրցելի է։

Կը ծախուի միմիայն մեծաքանակ, այսինքն սնտուկով։

Գաւառներէն՝ պայմաններու եւ գիներու մասին տեղեկութիւն ուզողները կրնան դիմել նամակով իրենց հասցէին

ԻՆՃԻՃԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ ԵՒ ԸՆԿ.
Կ. Պոլիս, Մարբուճճըլար, թիւ 4—6

20—25

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
[illegible] ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հուլի և Պոլսոյ եւ Օտեսայի

| Անուանք | Թօնօ | Անուանք | Թօնօ | Անուանք | Թօնօ | Անուանք | Թօնօ | Անուանք | Թօնօ |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Ալպանօ | 1089 | Գօմօ | 1497 | Գօգօ | 1011 | Մալմօ | 724 | Րօզարիօ | 186 |
| Ալէբբօ | 3607 | Գօնկօ | 2906 | Կրոտնօ | 1695 | Մարէնկօ | 2273 | Սաֆֆօ | 1113 |
| Անճէլօ | 1541 | Գօրսօ | 895 | Հիրօ | 775 | Մարդէլլօ | 3709 | Ճէբբօ | 1735 |
| Արիոսդօ | 2271 | Տիտօ | 4311 | Հիտալկօ | 1581 | Միրանօ | 3557 | Սիլվիօ | 1193 |
| Պասսանօ | 1822 | Տօմինօ | 937 | Հինտու | 3720 | Միլօ | 1057 | Սորէնթօ | 1300 |
| Պորոտինօ | 1264 | Տուրօ | 2383 | Հորադիօ | 3600 | Մոնթէպէլլօ | 1735 | Թասսօ | 1328 |
| Պրավօ | 1076 | Տրաքօ | 1713 | Հումպէր | 595 | Մուրիլլօ | 2419 | Թ. Ուիլսըն | 1546 |
| Պրիւնօ | 841 | Տինամօ | 504 | Իակօ | 2354 | Նէրօ | 1083 | Թօրրօ | 3827 |
| Պըֆֆալօ | 4431 | Էպրօ | 2464 | Իտահօ | 5540 | Օթթօ | 4100 | Թօլէտօ | 1470 |
| Գէյրօ | 1671 | Էլտօրատօ | 1520 | Ժիւնօ | 1080 | Օնթարիօ | 4025 | Թօրրիգօ | 487 |
| Գալիփսօ | 1837 | Էրադօ | 1841 | Քէլսօ | 1053 | Օրլանտօ | 1535 | Ուրպինօ | 2429 |
| Գամէօ | 1244 | Ֆիտօ | 954 | Քոլպինօ | 2807 | Բալէրմօ | 1637 | Վասքօ | 1914 |
| Գարլօ | 1094 | Ֆլամինիօ | 1828 | Քովնօ | 1700 | Բօլօ | 510 | Վոլօ | 1259 |
| Չիգագօ | 2729 | Ֆլամինկօ | 849 | Լէօ | 1063 | Րիալթօ | 2229 | Վոլթուռնօ | 2306 |
| Սիսէրօ | 1831 | Ֆրանչէսգօ | 4522 | Լէանտրօ | 3272 | Րինալտօ | 1865 | Եէտտօ | 1850 |
| Գլիօ | 2697 | Գալիլէօ | 3060 | Լիվօրնօ | 1643 | Րօլլօ | 1613 | Զէնօ | 1200 |
| Գոլորատօ | 4235 | Կիթանօ | 1243 | Լորէնցօ | 3191 | Րօմէօ | 1789 | | |

Ընդհանուր վաճառքով Հուլէն հոս հասած են։
Սաֆֆօ շոգենաւը, նաւապետ Հօբքինս։
Մուրիլլօ շոգենաւը, նաւապետ Պօրքէօ։
Ընդհանուր վաճառքով Հուլէն հոս կը սպասուին։
Ալէբբօ շոգենաւը, նաւապետ Հիք, Նոյեմբեր 10ին,
Հօրադիօ շոգենաւը, նաւապետ Քրօֆթ, Նոյեմբեր 25ին,
Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼԷ ԸՆԿ. [illegible]
Թիւ 33—34 [illegible] խան Ղալաթիա 377

COMP RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթական երթեւեկութիւններ
Ցուլիս

Եշ. 28/10 Սեվաստաբօլ ժամը 10ին առաւօտ. Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սիսամ, Թարապլուս-Շամ, Պէրութ, Եաֆա, Բոր-Սայիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին իրիկուն։
Հշ. 30/12 Օտէսա ժամը 10ին առաւօտ։
Շբ. 1/14 Մէթէլին, Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին առաւօտ. Օտեսա ժամը 2ին իրիկուն։

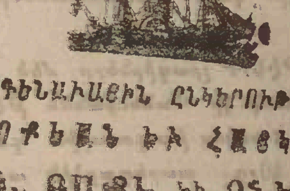

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԷՆ ԵՒ ՀԷՅԿԷՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Նոյ. 10ին Պիրէէն Սեւ ծով։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Նոյ 10ին Պիրէէն, ապա Մարսիլիա։
[illegible]
Առաջին կարգ 245 ֆրանք. Բ. կարգ 175 ֆրանք. [illegible]
[illegible] 516 Ք. ՊԱՔԷ

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլի եւ Արեւելից միջեւ բանող շոգ.

| Անուանք | Թօնօ | Անուանք | Թօնօ |
|---|---|---|---|
| Վիքթորիան | 10500 | Սիպրեան | 3500 |
| Առմէնեան | 10500 | Էճիփթեան | 3500 |
| Չէսդրեան | 10500 | Ալճէրեան | 3500 |
| Լանքասդրեան | 9000 | Ալճէրեան | 3500 |
| Ֆիլատելֆեան | 9000 | Արապեան | 3500 |
| Քոլոնեան | 8000 | Ասորեան | 2500 |
| Տէվոնեան | 8000 | Անատոլեան | 2500 |
| Գասդրիան | 8000 | Իտալեան | 2500 |
| Ֆրէտէրիքեան | 8000 | Լէզպեան | 2000 |
| Քալիֆորնեան | 3700 | Մելիթօ | 900 |
| Քանատեան | 3700 | Օփորթօ | 800 |
| Քոլոմպեան | 3700 | Լիզպոն | 80 |
| Պոսթոնեան | 3500 | | |

Ապրանքներ ընդունուելու համար կը յիշեցուի որ ապրանքները ... [illegible] ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել
ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՕՆՏԷՆ
Ղալաթիա, Քարաքէօյի վրայ
300 Մաքսատան կից խան

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԽՈՒՄՈՒՐՃԵԱՆ

ԹԵՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի 187

ՖՈՐԹՈՒՆԷ ԴԻ ՊՈՒԱԳՈՊԷ

# ԿՏՐՈՒԱԾ ՁԵՌՔԸ

## ԱՆՄԵՌՈՒԿՆԵՐՈՒ ՓՈՒՆՋԸ

### Ի

—Շիտակ այդպէս։ Ես ալ Թօրմէի վրայ պիտի խօսէի քիչ մը առաջ, երբ դուք խօսք բացիք։ Բայց թողլ տուէք որ աւարտեմ պատմութիւնը։ Այդ լիրբ կինը աներեւոյթ էր, ու ես յոյս չունէի անոր հանդիպելու, երբ Վարիէթէի օթեակներէն մէկուն մէջ տեսայ զայն։ Աշխարհիս ամենէն շնորհալից կերպարանքովը ընդունեց զիս։ Օթեակը գոցի եւ գիշերային ընթրիքի հրաւիրեցի զայն. ընդունեց հրաւէրս։ Պրէպանթի ճաշարանը տարի զայն, եւ տղաներու առանձին միջոցը գտաւ խօսելու, ապարանջանը իր հետ տանելով։ Հետեւաբար յստակօրէն յայտնի էր որ այդ կինը մեղսակիցն էր գողերուն, որ կը ջանար իմ ձեռքէս խլել հանգիստ առարկայ մը։

—Դէթ հաւանական է ատիկա։

—Ասոր վրայ՝ պչրուհին նորէն մէջտեղ չելաւ անոր մը։ Անտեսանելի, անդտանելի դարձաւ։ Այդ միջոցին կ'իմանամ որ Բարնոէլ բանտարկուած է Պօրիսօֆի բնակարանին մէջ. գնդապետին կը ներկայանամ, պահանջելու համար բանտարկեալը. Պօրիսօֆ շատ դէշ ընդունելութիւն կ'ընէ ինծի։ Կ'առնեմ կը քալեմ, յայտարարելով թէ վկաներ պիտի ղրկեմ մենամարտի համար։

—Ուրիշ արտառոցութիւն մըն ալ ատ։

—Որ հետեւանք չունեցաւ. բայց երէկ Պօրիսօֆի կը հանդիպիմ, որ կասկածելի մարդու մը կ'ընկերանար։ Անոնց կը հետապնդիմ...

—Լա՛ւ, հասցեալը գիտեմ։ Մինչեւ Ժուֆրուա փողոցը գտնուող տուն մը դուռը կը հետեւիս անոր։ Գնդապետը քիչ մը առաջ ըրաւ պատմութիւնը։

—Այո՛, բայց ձեզի չըսաւ թէ Բարնոէլի հետ խոյս տուող այն կինն էր՝ որուն հետ գործ ունեցայ երկու անգամ, ապարանջանին պատճառաւ։ Պօրիսօֆ չէր կրնար այդ պարագան յայտնել, որովհետեւ չէր գիտեր եւ չէր կրնար գիտնալ։ Միաձայնին գործակատար կինն է որ կորսնցուցած է իր ձեռքը, փորձելով ձեզ կողոպտել։ Ու հիմա երբ ամէն բան գիտէք, իրաւունք չունիմ հաւատալու թէ Բարնոէլ այդ չարագործներուն ընկերակիցն է։

—Կրո՛ղ, չեմ տարակուսիր այդ մասին։ Ինծի չէ որ պարտէիր ըսել ատիկա, եղած չարիքը դարմանելու համար։

—Բայց, մօրեղբա՛յր, քուզինիս ալ պիտի ըսեմ։

—Երբ։ Կը սպասես որ վշտէն մեռնի՞ կամ ինքզինքը վանք մը նետէ։

—Ո՛չ, միայն թէ կ'ուզեմ որ...

—Զիս գիտեր ի՛նչ կ'անցնի կը դառնայ հոս։ Իմ վարած կեանքս անտանելի է։ Ալիս ոչ կը խօսի եւ ոչ ալ կ'ուտէ։ Վինեարի տխուր դէմք մը ունի։ Մարդուն խենթենալը կու գայ։

—Բաւական ժամ կը խնդրեմ ձենէ՝ իմ քուզինիս ըսելու համար այնպիսի յայտարարութիւն մը, որ վերջնական տպաւորութիւն մը պիտի ունենայ։

—Ինչո՞ւ այդ յապաղումը, երբ կրնաս իսկոյն խօսիլ։ Ինծի կը սպասէ հիմա։ Մեզի հետ ճաշէ այսօր։

—Եթէ ուզէք, վաղը պիտի ճաշեմ ձեր հետ. որովհետեւ այս իրիկուն ձեռք պիտի դնեմ Պ. տը Բարնոէլի ու իր սիրուհիին վրայ... վստահ եմ թէ այդ ծպտեալ կինը անոր սիրուհին է։

—Ի՛նչ, պիտի ձերբակալե՞ս զանոնք. ի՛նչ արհեստ ի գործ կը դնես։

—Ո՛հ, ապահովցուցէք։ Ոստիկանութեան պաշտօնեայի մը չեմ մտած դեռ։ Բայց վերջնականապէս կ'ուզեմ որոշ գաղափար մը կազմել ձեր նախկին քարտուղարին վրայ. ծանօթ մը ունիմ, որ անոր պահուըտած տունը պիտի առաջնորդէ զիս։

—Կրո՛ղ, վտանգաւոր արշաւանք մը պիտի ըլլայ։ Յիշէ գնդապետին ըսածը։

—Ի՞նչ ըսաւ որ։

—Զգուշացէք, ձեզ կըսպաննեն, ըսաւ։

—Մի՛ վախնաք։ Թող չպիտի տամ որ սպաննեն զիս։

—Միշտ նոյն մարդն ես։ Ամէնէն առաջ կ'իյնաս եւ բանի մը վրայ չես կասկածիր։ Կը մոռնաս թէ այնպիսի չարագործներու հետ գործ ունիս, որոնք չեն ընկրկիր ո եւ է ոճրի առջեւ։ Պետերսպուրկի մէջ սոսկալի ոճիր մը գործեր են։ Այդ տղաքը քեզ սպաննելէն աւելի բան մըն է։

—Այո՛, բայց ես բարձր դիրք մը չունիմ երբ զարմիկ եւ ոչ Ռուսիոյ մայրաքաղաքին մէջ կը գտնուիմ։ Մնաց որ առանձին ալ չեմ։ Բայց սիրելի մօրեղբայրս, այդ Պօրիսօֆին յայտնեցի՞ր միթէ քուզինիս զգացած տարապարտ սէրը Բարնոէլի նկատմամբ։

—Բանի մը բառ միայն... ասկէ բաւական առաջ... երբ չէի կրնար գուշակել յետոյ պատահելիք անցքերը։

—Ձենէ նուազ վստահելի եղած է ան, քանի որ ձենէ գաղտնի պահած է Բուսէր մը Բարնոէլը վար դրած ըլլալը։ Այդ Մոսկովցին ատրիկանի պէս կը վարուի։ Գիտնալով թէ Բարնոէլ ձեր հանդգնութիւնը կը վրդովէր, ձենէ ծածկեր է անոր ձերբակալութիւնը։ Ինչպէս։ Չեմ գիտեր. բայց գրաւ կը դնեմ թէ այնպիսի միջոցներ գործածած է զորս շնորհքով մարդ մը պիտի վարանէր ի գործ դնելու։

Այս միջոցին Ժիւլ Վինեարի ներս մտաւ։

Մատաղ երեւոյթ մը ունէր, ու քիչ մը զարմացած, Մաքսիմը Պ. Տօրժէի աշխատութեան սենեակին մէջ տեսնելուն համար։

—Պարոն, ըսաւ սեղանաւորին, քիչ մը առաջ եկան ինծի իմացուցին թէ ժամը երեքին գնդապետ Պօրիսօֆ իր դրամները հոս պիտի առնէր։ Պէ՞տք է կարգադրեմ այդ հաշիւը։

—Այո՛, պատասխանեց Ալիսի հայրը, այնպէս որոշուած է. քիչ մը առաջ գընդապետը տեսայ։ Բայց ձեզի հետ խօսելիք ունիմ։

—Ձեր տրամադրութեան տակ կը գտնուիմ, պարո՛ն, մրմնջեց Վինեարի, որ փոթորիկ մը ծագիլը կը նախազգար։

—Ինչո՞ւ համար ինծի բան մը չըսիք գողութեան առաջին փորձին վրայ։ Օ՛հ, զարմացում մի՛ ձեւացնէք։ Ամէն բան գիտեմ։ Մաքսիմ քիչ մը առաջ ըրաւ կտրուած ձեռքին պատմութիւնը։

—Աւելի առաջ պատմելու էր, պատասխանեց արկղակալը։ Ինքը բանագուշանք զիս լաւ ճանչնալ։

Մաքսիմ բան մը չըսաւ, բայց յօնքերը պռստեց։ Վինեարին շատ փութկոտ կը գտնէր՝ ի վնաս բարեկամի մը ինքզինքը արդարացնելու։

—Գիտեմ ատիկա, յարեց Պ. Տօրժէ, եւ ատոր համար մեծապէս քինախնդիր չեմ ըլլար։ Սակայն, ինծի այնպէս կը թուի թէ, ձեր դիրքը պարտաւորութիւններ կը հարկադրէր ձեր վրայ, որոնց մէջ թերացած էք։ Բայց մեկդի թողունք անցեալը. սա պանքատոմսերու ծրարները քննեցէք, յարեց սեղանաւորը, գրասեղանին վրայ դրուած թուղթերու արկղը ցոյց տալով։

Վինեարի առաւ զայն եւ սկսաւ համրել պանքատոմսերը։

—Երեսուն հատ է, ըսաւ։

—Ատիկա չէ ձենէ պահանջածս. ուրիշ եկած են ատոնք։

—Այս պանքատոմսերը իմ դրամարկղէս դուրս ելած են անտարակոյս։ Գնդասեղի միջոցաւ իրարու միացուցած եմ զանոնք։ Գնդասեղին խոթուած ձեւէն կը ճանչնամ... քիչ մը աւելի աջակողմ եւ աւելի վար քան դրամատան մէջ գտնուած ծրարներուն վրայ։

—Շատ լաւ։ Համոզուած եմ։ Լիրբ քարտուղարս չպիտի կրնայ ալ եւս պնդել թէ ինք գողցած չէ զանոնք։

(Շարունակելի)